

VEILIG aan de slag

Gids voor internationale
jeugdprojecten

INLEIDING

Veilig aan de slag?

Blauwe plekken in Ecuador
Gestolen reistas in Rusland
Vuur in de groepstent in de Ardennen
Meegesleurd door een Atlantische Oceaangolf

Het internationale pad is niet zonder gevaren. Veilig aan de slag helpt je om een veilig project op poten te zetten. Een boekje tjokvol voorzorgsmaatregelen om nog vóór je vertrek risico's tot een minimum te beperken. Alles over een veilig project met jongeren, gespot door het montuur van een internationale bril.

In een noodgeval val je graag terug op een handvol bliksemsnel uitvoerbare richtlijnen. Het scenario voor je noodplan vind je ergens halfweg in de tekst. Lezen voor gebruik, voordat er blauw licht gaat zwaaien. Je crisisvaardigheden spijker je bij in de minicursussen, van hoe je ouders op de hoogte brengt, tot communiceren met de pers.

EuroCross en de polis reisbijstand? Met de Travelkits over gezondheid en verzekeringen spoor je binnen in de wereld van de regeltjes en kleine lettertjes. Geserveerd met onzaligmakende voorbeelden uit de praktijk.

Ervaren rot of absolute beginner? Met dit boekje in de hand, maak je vlotjes het veiligheidsdraai-boek voor jouw internationaal project.
Caution: potentially informed youth!

INHOUD

7	I. VEELSTELDE VRAGEN (FAQ'S)
19	II. A ROUGH GUIDE
19	1. <i>Risicometing vooraf</i>
20	1.1. Nuttige tool
21	1.2. Een voorbeeld
24	1.3. Aan de slag
24	1.3.1 Informatie verzamelen a. Wettelijke regels b. Reisadvies c. Culturele gewoonten d. Contactgegevens voor noodgevallen
30	1.3.2 Praten en overleggen a. Wie zit rond de tafel? b. Waarover ga je praten? c. Drugs en alcohol d. Risicovolle activiteiten e. Accommodatie f. Transport g. Taken verdelen en competenties
35	1.3.3 Deelnemers voorbereiden a. Screening b. Veilige atmosfeer c. Gedragsregels
39	2. <i>Veilig ter plaatse</i>
39	2.1. Vertrek en start van je project
39	2.1.1 Checklist: wat meenemen in je noodpakket
40	2.1.2 Goed gestart is half gewonnen a. Briefing met de deelnemers b. Afspraken met de begeleiders
42	2.1.3 Knipperlichtjes elke dag
43	2.2. SOS: noodplan in werking
	2.2.1 Ongeval met gekwetsten
45	2.2.2 Arrestatie of opsluiting
47	2.2.3 Verlies of diefstal geld en bankkaart

INHOUD

47	2.2.4 Verlies of diefstal bagage of identiteitsdocumenten
48	2.2.5 Het thuisfront
50	2.3. Minicursus crisisvaardigheden
50	2.3.1 De groep opvangen
51	2.3.2 Ouders inlichten
54	2.3.3 Communiceren met de media a. Woordvoerder aanduiden b. Let op je woorden c. Contact met de achterban
57	3. <i>Terug thuis</i>
57	3.1. Risicometing en crisisaanpak evalueren
59	3.2. Nazorg 3.2.1 Basisregels slachtofferopvang 3.2.2 Administratie
61	3.3. Vorming en verspreiding van je ervaring
62	III. FOCUS OP INSTANTIES
62	1. <i>De ambassade</i>
65	2. <i>Dringende Sociale Interventie</i>
67	IV. TRAVELKIT GEZONDHEID
73	V. TRAVELKIT VERZEKERINGEN
91	VI. NUTTIGE ADRESSSEN, WEBSITES EN LEESLIJST

I. VEELGESTELDE VRAGEN.

1. Moet ik als begeleider een expert in crisismanagement worden?
2. Welke rol speelt een buitenlandse partnergroep of lokaal contact in ons veiligheidsplan?
3. Hoe zit het met regels rond drugs- en alcoholgebruik in het land van bestemming?
4. Wat zijn de taken van onze organisatie als we een veilig project willen organiseren?
5. Hoe schatten we risico's in?
6. Zit veiligheid ook tussen de oren?
7. Een crisisplan is toch gewoon de voorbereiding van mijn project?
8. Administratie en papierwerk, wat is het nut?
9. Hoe vertel ik aan de ouders van een deelnemer dat hij in coma is geraakt in het buitenland?
10. Wat doe ik als bij een ongeval een journalist een microfoon onder mijn neus duwt?
11. Een jongere reageert agressief na een brand op de bus. Hoe ga ik daar mee om?
12. Welke vorming is relevant?
13. Wat kan ik van JINT verwachten in een crisisgeval?
14. Wat komt er op mij af als ik terug thuis ben?
15. Staat de ambassade in voor onze veiligheid in het buitenland?
16. Verzekeringen, hoe begin ik eraan?
17. Zijn we verzekerd door het ziekenfonds in een niet-Europees land?
18. Geldt onze polis burgerlijke aansprakelijkheid ook in het buitenland?

1. Moet ik als begeleider een expert in crisismanagement worden?

Nee. In een internationaal project werk je nooit alleen. Raakt een jongere uit je groep gewond tijdens een stadszoektocht in Londen? Krijgt iemand ernstige malaria in Burundi? Ieder heeft zijn eigen rol te vervullen. Je (landelijk) secretariaat, je groepsleiding, coördinator of andere personen nemen elk hun verantwoordelijkheid op om een internationaal project veilig te laten verlopen.

Als begeleider moet je de risico's van de activiteiten juist kunnen inschatten, de deelnemers goed kennen en met hen een vertrouwensband opbouwen. Je moet ook de afgesproken noodprocedures onder de knie hebben. Als je samenwerkt met een buitenlandse partnergroep, dan moet je al deze aspecten kunnen bespreken en zoeken naar een gemeenschappelijke aanpak. Geraak je er niet uit? *Volg dan een cursus of vorming.*

Meer lezen?

Risicometing vooraf/nuttige tool (blz. 19), deelnemers voorbereiden (blz. 39), Veilig ter plaatse/SOS: noodplan in werking (blz. 43), FAQ 'Welke vorming is relevant?' (blz. 13).

2. Welke rol speelt een buitenlandse partnergroep of lokaal contact in ons veiligheidsplan?

Vind je project in het buitenland plaats, dan kan een lokale partner een rol spelen

bij de voorbereiding

- informeren over regelgeving, wettelijke praktijken en typisch culturele gewoonten;
- nuttige telefoon- en noodnummers ter plaatse verzamelen;
- de voorzieningen ter plaatse checken (verblijfplaats, transport, activiteiten);
- jouw noodplannen kritisch bekijken in het licht van de situatie in hun land;
- de screening doen van de jongeren van hun eigen groep.

ter plaatse

- de veiligheidssituatie evalueren vanuit de kennis van hun eigen land en gebruiken;
- hulp bieden als noodprocedures in gang gezet worden.

achteraf

- een bijdrage leveren aan de evaluatie van je crisisaanpak;
- je helpen bij de administratieve afhandeling (verzekering, verslagen, enzovoort).

Meer lezen?

Risicometing vooraf/informatie verzamelen (blz. 19) en praten en overleggen (blz. 30), Veilig ter plekke/ knipperlichtjes elke dag (blz. 42) en SOS:noodplan in werking (blz. 43), Terug thuis (blz. 57).

3. Hoe zit het met regels rond drugs- en alcoholgebruik in het land van bestemming?

Reis je naar een Europees land, dan kun je er de Country Guide van de Europese Commissie/ Jeugd op naslaan. Reis je naar andere continenten, dan moet je zelf zoekwerk verrichten. Begeef je op de digitale informatiesnelweg, bel je lokale contactpersoon of hoor eens bij je koepel. Betrouwbare informatie krijg je door verschillende bronnen met elkaar te vergelijken.

Kijk alvast op:

- www.ec.europa.be/youth (Country Guide, Europese Commissie/ Jeugd)
- www.diplomatie.be - op reis/reisadvies per land (FOD Buitenlandse Zaken)
- www.wegwijzer.be (documentatiecentrum reisinformatie)
- www.vad.be (Belgische drugswetgeving)
- www.emcdda.europa.eu - country overviews (drugsregelgeving in Europa)

Meer lezen?

Risicometing vooraf/informatie verzamelen/wettelijke regels (blz.19) en praten en overleggen/drugs en alcohol (blz. 30).

4. Wat zijn de taken van onze organisatie als we een veilig project willen organiseren?

een afsprakenkader opstellen

- vanuit de pedagogische visie afbakenen wat wel en niet is toegestaan in binnen- en buitenland;
- nagaan of de activiteiten en de lokale partnerorganisatie in orde zijn met de (Europese) veiligheidsvoorschriften;
- gedragsregels bij risicovolle activiteiten vastleggen;
- voldoende begeleiders voorzien in verhouding tot het aantal deelnemers.

vorming organiseren

- algemeen: regelgeving drugs en alcohol, eerste hulpverlening, veilige accommodatie, communiceren met de pers, enzovoort;
- specifiek internationaal: intercultureel leren, groepsdynamiek, crisispreventie in internationale projecten, enzovoort;
- concrete activiteiten of specifieke doelgroep: outdoortechnieken, artistieke of sportieve activiteiten, jongeren met een handicap, enzovoort.

Stand-by zijn tijdens crisissen

- noodplannen hebben om met verschillende crisissituaties om te gaan;
- EHBO-middelen en communicatietools ter beschikking stellen;
- de communicatie naar de betrokken partijen (ouders, verzekering, enzovoort) verzorgen.

Meer lezen?

Risicometing vooraf (blz. 19), Veilig ter plaatse (blz. 39), Travelkit Gezondheid (blz. 67) en Verzekeringen (blz. 73), FAQ 'Welke vorming is relevant?' (blz. 13).

5. Hoe schatten we risico's in?

Het is handig om te starten vanuit je activiteitenprogramma en activiteit per activiteit te overlopen welke risico's er aan verbonden zijn. Je zult daarvoor wat informatie moeten verzamelen (reisadvies, wettelijke regels, enzovoort). Als je samenwerkt met een buitenlandse partnergroep overloop je best samen de risicometing (drugs, alcohol, accommodatie, transport, enzovoort).

Je zult wellicht op gaten in je kennis en vaardigheden stoten. Misschien kan je koepelorganisatie je verder helpen. Of acht je het nuttig je in te schrijven voor een cursus EHBO of een vorming over risicogedrag bij jongeren. Uit de risicometing haal je tot slot de nodige gegevens voor de voorbereiding van je deelnemers.

Meer lezen?

Risicometing vooraf (blz. 19).

6. Zit veiligheid ook tussen de oren?

Veiligheid heeft te maken met je beschermen tegen risico's. Het begrip heeft evenwel verschillende betekenissen. Objectief gesproken ben je veilig als je je beschermt tegen risico's. Een risico is

- een acute en problematische noodsituatie;
- die je overkomt (ze is onverwacht en ongepland);
- materiële, psychische of fysieke gevolgen heeft;
- de gewone gang van zaken ernstig in de war stuurt;
- en waarbij dringende reactie noodzakelijk is.

Bijvoorbeeld een overstroming, politieke spanning, staking op de luchthaven, een auto die inrijdt op een groepje jongeren, enzovoort.

Veiligheid is anderzijds ook iets dat ieder mens subjectief anders aanvoelt. Deelnemers kunnen zich onveilig 'voelen' in een objectief veilig situatie. In een internationaal project

wordt je groep geconfronteerd met mensen uit andere culturen. Het interculturele leerproces kan leiden tot verrassende, maar soms ook bedreigende en confronterende situaties. Dat kan een onveilig gevoel in de hand werken. Bereid je groep grondig voor en werk aan een veilige atmosfeer van vertrouwen tussen de deelnemers.

Meer lezen?

Risicometing vooraf/deelnemers voorbereiden (blz. 19).

7. Een crisisplan is toch gewoon de voorbereiding van mijn project?

Niet helemaal. Natuurlijk maakt een grondige voorbereiding van je deelnemers en je programma het risico op incidenten al een pak kleiner. Ga je met je groep een weeshuis opknappen in Roemenië en heb je gezorgd voor helmen en handschoenen? Prima. Maar dat is niet genoeg. Je moet als organisatie ook klaar staan om een eventuele noodsituatie zo vlot mogelijk op te vangen. Het gaat er vooral om om de nodige afspraken te maken en de verantwoordelijkheden te verdelen.

Wil je dat je crisisplan goed in elkaar steekt, dan moet je minstens:

- overlopen welke noodsituaties zich kunnen voordoen;
- contactgegevens voor noodgevallen verzamelen;
- noodplannen vastleggen en afspreken wie wat doet.

Meer lezen?

Risicometing vooraf (blz. 19), Veilig ter plaatse (blz. 39), Nuttige adressen en websites (blz. 91).

8. Administratie en papierwerk, wat is het nut?

Misschien is dit het minder aangename deel van je buitenlands avontuur. Je moet bij de voorbereiding medische fiches laten invullen, verzekeringsformulieren verzamelen, contracten met de verzekering afsluiten, enzovoort. In een noodsituatie daarentegen, bewijst je papierenbundel zijn nut.

Je moet een aangifte doen bij je verzekering? Het formulier zit in je noodmap. Eén van je deelnemers verliest zijn vliegtuigticket op de luchthaven van Lissabon? De kopie bewijst je nuttige diensten. Tijdens een avontuurlijke touwactiviteit in de Pyreneeën krijg je controle van de plaatselijke politie. Gelukkig kan Jef zijn EHBO-atteest voorleggen. Hou ook zorgvuldig alle formulieren en rekeningen bij, zodat je de dossiers achteraf vlotjes kan afsluiten.

Meer lezen?

Veilig ter plaatse/vertrek en start van je project/checklist: wat meenemen in je noodpakket (blz. 42), Travelkit Gezondheid (blz. 67), Travelkit Verzekeringen (blz. 73).

9. Hoe vertel ik aan de ouders van een deelnemer dat hij in coma is geraakt in het buitenland?

Dat soort nieuws vertel je niet aan de telefoon. Je brengt beter een bezoekje bij de ouders thuis om het nieuws persoonlijk te vertellen. Dat kun je als begeleider ter plaatse natuurlijk niet zelf doen. In dit geval is je contactpersoon op het thuisfront (secretariaat, landelijke koepel, enzovoort) goud waard.

Als begeleider ter plekke breng je het thuisfront zo snel mogelijk op de hoogte. Je geeft daarbij zo veel mogelijk juiste informatie door. Het is de taak van de mensen op het thuisfront om op hun beurt de ouders op de hoogte te brengen. Dit gebeurt best kort, bondig en met respect voor de emotionele impact van de boodschap. Je kunt hiervoor ook hulp vragen bij de dienst Slachtofferhulp van de lokale politie.

Meer lezen?

Veilig ter plaatse/minicursus crisisvaardigheden/ouders inlichten (blz. 51).

10. Wat doe ik als bij een ongeval een journalist een microfoon onder mijn neus duwt?

De pers is soms snel ter plekke als er zich een incident voordoet. Bepaal zelf wanneer je klaar bent om de pers te woord te staan. Ga ervan uit dat de reporter zich aan jou moet aanpassen, en niet omgekeerd. Als je een woordvoerder hebt aangeduid, verwijst de reporter dan door. Voel je je klaar om zelf informatie te geven, beperk je dan tot de zakelijke feiten: wie zijn jullie, wat is er gebeurd, waar en wanneer. Voel je je niet klaar, vraag dan bedenktijd. Zeg bijvoorbeeld dat het nog te vroeg is om te antwoorden of dat je die informatie op dat moment niet kan geven.

Meer lezen?

Veilig ter plaatse/minicursus crisisvaardigheden/communiceren met de media (blz. 54).

11. Een jongere reageert agressief na een brand op de bus. Hoe ga ik daar mee om?

Elk mens reageert anders op stress. Sommige jongeren worden erg lawaaierig of agressief, andere zullen zich verdrietig terugtrekken. Een in jouw ogen misschien onschuldige gebeurtenis kan soms hevige reacties oproepen. Als begeleider moet je oog hebben voor de reacties van de jongeren die niet als slachtoffer, maar als getuige of mededeelnemer betrokken waren bij een ongeval of incident. Laat de jongeren voelen dat je er voor hen bent als ze willen praten. Vraag hulp van gespecialiseerde instanties voor slachtofferhulp als je de situatie niet meer de baas kunt.

Meer lezen?

Veilig ter plaatse/minicursus crisisvaardigheden/de groep opvangen (blz. 50).

12. Welke vorming is relevant?

Backpack Vormingsaanbod JINT

- Veiligheid : over risico's inschatten en voorkomen
- In case of Emergency: over efficiënt reageren in een crisissituatie.

Deze workshops passen uitstekend binnen je algemene projectvoorbereiding en we komen ze bij jou ter plaatse geven. Meer info op www.jint.be (jeugdwerkpuntbuitenland/vorming).

'Risk and safety' internationaal

Hou de online Flash-activiteitenkalender van JINT in het oog. Deze lijst van vormingen en seminars voor jeugdwerkers in internationale projecten vind je op www.jint.be (jeugdwerkpuntbuitenland/kalender).

Ook interessant

- Jeugd Rode Kruis en Vlaamse Kruis: eerstehulpinitiaties of volledige cursussen EHBO. Kijk op www.jeugdrodekruis.be en www.hetvlaamsekruis.be.
- Steunpunt Jeugd: vormingen over aan veiligheid verwante thema's. Denk maar aan drugs- en alcoholwetgeving, veiligheid in jeugdlokalen, verzekeringen, omgaan met pers en media, enzovoort.
- Je eigen netwerk of federatie: hou hun kalender in de gaten.
- In de Flash-activiteitenkalender, trainingskalender SALTO en in de JINT-publicatie Pinker, Richtingaanwijzer internationaal vind je vormingen die bijdragen tot veiligere internationale projecten. Komen aan bod: kwetsbare jongeren en risicogroepen, intercultureel leren, projectmanagement, enzovoort. Kijk op www.jint.be (jeugdwerkpuntbuitenland/kalender) en in de leeslijst op bladzijde xx.

13. Wat kan ik van JINT verwachten in een crisisgeval?

JINT sensibiliseert en informeert jeugdwerkers, jeugdgroepen en individuele deelnemers aan internationale projecten over veiligheid in hun projecten. We maken je attent op risico's en organiseren of verwijzen je door naar interessante vormingen. Ook zijn er verschillende publicaties beschikbaar. Tips and tricks vanuit je eigen ervaring zijn uiteraard altijd welkom.

Van jeugdgroepen en individuele jongeren die een internationaal project organiseren met JINT-subsidies of ondersteuning, verwachten we dat zij JINT op de hoogte brengen bij een ernstige crisis tijdens het project. JINT is evenwel niet de verantwoordelijke organisator. JINT kan in deze gevallen ondersteuning bieden om een crisis aan te pakken, maar het blijft de taak van de verantwoordelijke organisator om het probleem op te lossen.

Meer lezen?

FAQ 'Welke vorming is relevant?' (blz. 13), Leeslijst (blz. 95), Risicometing vooraf (blz. 19).

14. Wat komt er op mij af als ik terug thuis ben?

Hopelijk verliep je project zonder noemenswaardige incidenten. Toch is het goed om de risicometing die je vooraf opstelde te evalueren in functie van toekomstige projecten. Geraakte een deelnemer toch gewond, kreeg je te maken met wangedrag door drugsgebruik, werd je slachtoffer van diefstal op reis? Evalueer dan zeker ook je aanpak van het voorval on the spot. Je moet dan ook nog door de nasleep van het incident de nodige zaken afhandelen (administratieve afhandeling, opvolging van slachtoffers, enzovoort).

Meer lezen?

Terug thuis (blz. 57).

15. Staat de ambassade in voor onze veiligheid in het buitenland?

Nee. Je bent als begeleider zelf verantwoordelijk voor de veiligheid van je groep. Reis je naar een relatief onveilig land, sla er dan eerst het reisadvies voor dat land op na op www.diplomatie.be. Op deze webstek van het ministerie van Buitenlandse Zaken krijg je actuele en objectieve informatie over de veiligheidssituatie per land. Sommige landen kennen een onrustig politiek en sociaal klimaat of zijn risicogebieden voor natuurrampen als aardbevingen of cyclonen.

Je doet er ook goed aan om de Belgische ambassade in je gastland en het ministerie van Buitenlandse Zaken op de hoogte te brengen van je komst. In ernstige noodgevallen geven zij hulp en ondersteuning aan Belgen in nood.

Meer lezen?

Risicometing vooraf/informatie verzamelen/reisadvies (blz. 25), Focus op instanties/de ambassade (blz. 67).

16. Verzekeringen, hoe begin ik eraan?

Verzekeringen afsluiten voor een internationaal project is misschien niet meteen de boeiendste materie, maar je ontkomt er niet aan. Ga na welke verzekeringen je al hebt en of je koepelorganisatie of federatie je misschien verzekerd heeft voor een aantal risico's. Dit is natuurlijk geen garantie dat die verzekeringen ook geldig zijn in het buitenland. Je grootste werk zal dan ook bestaan uit het checken of dat wel zo is en of de verzekeringen aan je eisen voldoen volgens de risico's die je voorziet. Ontvang je een buitenlandse groep in Vlaanderen, kijk dan zeker na of zij voor de nodige risico's verzekerd zijn.

Meer lezen?

Travelkit Verzekeringen/check-up voor vertrek (blz. 74).

17. Zijn we verzekerd door het ziekenfonds in een niet-Europees land?

De dekking via het ziekenfonds is wereldwijd. Dat betekent evenwel niet dat je in elk land steeds hetzelfde terugbetalingstarief geniet. In het algemeen kun je er van uitgaan dat je in Europa vrij safe zit, behandeling in private klinieken niet meegerekend. Zodra je buiten Europa gaat, bestaan er met sommige landen akkoorden die terugbetaling van medische kosten garanderen. Voor (de meeste) andere landen betaalt het ziekenfonds alleen ziekenhuiskosten terug. Je informeert je best bij je ziekenfonds voor het specifieke land waar je naartoe trekt.

In sommige gevallen dien je eerst zelf je onkosten te betalen, waarna je je geld terug krijgt van het ziekenfonds. Een kredietkaart kan dan handig zijn. Check dit zeker vooraf!

Meer lezen?

Travelkit Verzekeringen/bijstand van het ziekenfonds/EuroCross (blz. 78).

18. Geldt onze polis burgerlijke aansprakelijkheid ook in het buitenland?

De meeste polissen burgerlijke aansprakelijkheid gelden in heel West-Europa. Neem altijd vooraf contact op met je verzekeringsmaatschappij. Als je polis niet geldig is in je land van bestemming, vraag dan of je hem tijdelijk kunt uitbreiden voor de duur van je internationaal project. Weeg de kosten en baten af. Je kunt eventueel een aanvullende verzekering reisbijstand afsluiten. Die dekt naast een heleboel andere zaken in sommige gevallen ook burgerlijke aansprakelijkheid.

In geval van een ongeluk of incident, ga je best niet in discussie over je aansprakelijkheid. Je verklaart ook beter niet dat je wettelijk aansprakelijk bent vooraleer je met je verzekeringsmaatschappij contact hebt opgenomen. Snelle uitspraken kunnen een nadelige invloed hebben op de verzekeringsdekking.

Meer lezen?

Travelkit Verzekeringen/burgerlijke aansprakelijkheid (blz. 80).

**II. A ROUGH GUIDE
III. FOCUS OP INSTANTIES
IV. TRAVELKIT GEZONDHEID
V. TRAVELKIT VERZEKERINGEN**

II. A ROUGH GUIDE

Sta je aan het begin van je internationale avontuur? Of hoor je tot het clubje dat al wat internationale baggage in de rugzak heeft? In de Rough Guide vindt ieder spek voor de bek. De chronologische stappen in deze gids leiden je van een risicovol naar een risico-arm internationaal project. Take care!

1. RISICOMETING VOORAF

Hoe goed je je internationale project ook voorbereidt, er kunnen altijd dingen fout lopen. Als organisator kun je heel wat doen om gevaren en risico's te vermijden. Wat kun je al doen tijdens de voorbereiding? Starten met een risicometing is alvast een goed begin.

1.1. NUTTIGE TOOL

Wat is een risicometing?

Een risicometing is een soort veiligheidsscan van je activiteitenprogramma. Je bekijkt al je activiteiten kritisch door de glazen van een 'veiligheidsbril'. Je kijkt daarbij niet enkel naar wat de kansen zijn dat er iets voorvalt, maar je gaat ook na hoe ernstig de gevolgen kunnen zijn. Zo kun je de nodige voorzorgsmaatregelen nemen om risico's tot een aanvaardbaar niveau terug te dringen.

Waarom een risicometing?

Dan ben je zeker dat je alle inspanningen gedaan hebt om de risico's voor de jongeren te beperken. Het is één van je plichten als begeleider om dat te doen. Het woord 'risico' heeft vaak een negatieve en bedreigende ondertoon, maar eigenlijk nemen we elke dag risico's. Als je in de auto stapt, is er risico op een verkeersongeval. Draag je echter je gordel, dan kun je het risico inperken. Laat je niet verlammen door angst voor allerlei rampscenario's. De opsomming van mogelijke risico's is maar een eerste opstap naar het opmaken van een nood- of crisisplan.

- » Over noodplannen gaat het op bladzijde 44. (Veilig ter plaatse/SOS: noodplan in werking)
- » Over je plichten als begeleider, lees bladzijde 80. (Travelkit Verzekeringen, burgerlijke aansprakelijkheid)

Hoe ga je te werk?

Je schat het risiconiveau van elke activiteit in. Stel je daarvoor de volgende vragen:

- Wat zijn mogelijke knelpunten?
- Hoe groot is de kans dat er ook echt iets gebeurt?
- Wie loopt er risico?
- Welke veiligheidsmaatregelen moet ik treffen?
- Welke stappen moet ik ondernemen in een noodgeval?

Zet je plan ook op papier. Dat helpt je om niet in het wilde weg te werken en om ervoor te zorgen dat je geen aspecten over het hoofd ziet. Bovendien kun je ernaar teruggrijpen als je ter plaatse bent en zelfs voor toekomstige projecten. Grofweg kun je de activiteiten indelen op de volgende manier:

- activiteiten die passen in je pedagogische visie en die de begeleiders zelf begeleiden;
- gespecialiseerde activiteiten waarbij deskundige begeleiding nodig is;
- verboden activiteiten omdat ze niet passen in je pedagogische visie en niet verzekerd zijn.

Wanneer maak je de meting?

Je kunt een risicometing best ruim vóór je internationale activiteiten van start gaan structureel inbouwen. Dat geeft je de kans en de tijd om nog bij te sturen. Enkele maanden voor je vertrek is zeker op tijd. Plan je een voorbereidend bezoek ter plaatse of een overleg met je buitenlandse partnergroep, dan kun je de risicometing inbouwen als overlegpuntje.

Natuurlijk zul je tijdens je project nog op onverwachte situaties botsen. Of kan, als je ter plaatse komt, blijken dat je de risico's niet helemaal juist hebt ingeschat. Daarom is het goed om continu je 'veiligheidsbril' op te houden. Zonder fanatiek te worden natuurlijk.

» Over risico's beheersen ter plaatse lees je op bladzijde 42. (Veilig ter plaatse/knipperlichtjes voor elke dag)

1.2. EEN VOORBEELD

ACTIVITEIT: GROEPSUITWISSELING IN ZUID-SPANJE:

- **Vervoer:** vliegtuig, wagens en autobus.
- **Plaatsen:** verblijfscentrum Oaxaca in Sevilla, gastgezinnen in de stad, verschillende hotels in steden in Andalusië (Cordoba, Granada).
- **Begeleiders:** Karen Hulst (groepsleidster), Jef Speers, Karen Smets, Pieter Van Landeghem, van de partnergroep: Judith Ruiz Onandi, Carmen Ramirez-Rofastes.
- **Deelnemers:** 15 jongeren tussen 16 en 20 jaar van jeugdhuis Xplosion X uit Bommelgem, 15 Spaanse jongeren.

Algemeen in geval van crisis:

1. Breng iedereen zo snel mogelijk in veiligheid.
2. Scheid slachtoffers van omstanders.
3. Laat de getuigen niet vertrekken.
4. Ga na waar eventuele slachtoffers naartoe worden gebracht.

Draaiboek	Knelpunten	Risico's	Preventiemaatregelen	Maatregelen
Vertrek in Bommelgem	Aanwezigheid	Deelnemers/ chauffeurs die niet op tijd zijn	- Goed op tijd afspreken - Lijst telefoonnummers deelnemers begeleiders en chauffeurs -> Contactgegevens verzamelen: blz. xx - Reservechauffeur: Piet	Chauffeur / deelnemer contacteren - Reservechauffeurs inschakelen?
		Zieke deelnemers	- EHBO-reiskit - Gegevens huisdokter op medische fiche	- Bij kleine kwalen: toedienen medicatie - Bij ergere ziekte: niet-deelname overwe- gen en eventueel advies huisdokter vragen. - Reisverzekeraar contacteren vóór vertrek + binnen 5 dagen schriftelijke aangifte
Van Zaventem tot logement	Documenten	Ontbreken van: - vliegtickets - identiteitskaart - toestemming ouders	Kopieën van alle documenten mee naar Spanje Alles controleren vóór vertrek in Bommelgem - Contactgegevens Belgische ambas- sade	Belgische ambassade contacteren
	Wangedrag	Drugsbezit	- Bijzonder toezicht op risico-per- sonen -> Deelnemers screenen: blz. xx	- Terug naar huis + ouders contacteren

Draaiboek	Knelpunten	Risico's	Preventiemaatregelen	Maatregelen
De groepsuitwisseling zelf	Wangedrag	Overmatig alcoholgebruik	- Duidelijke afspraken - Toezicht begeleiders -> Gedragsregels met jongeren: blz. xx en drugs en alcohol blz. xx	- Begeleiding pakt wangedrag aan
		Overtreden wetgeving	- Toelichting relevante wetgeving aan de monitoren -> Informatie wettelijke regels: blz. xx	- Overleg met partnerorganisatie MIPA - Bemiddelen met politie door begeleiding - Jeugddienst contacteren - Bij arrestatie: ambassade en ouders contacteren + verzekeringsmaatschappij contacteren
		Weglopen/groep kwijtspelen	- Algemeen toezicht door begeleiders - Lijst gsm-nummers personen - Bijzonder toezicht op risicopersonen	- Persoon trachten te bereiken via gsm - 1 (of meerdere) begeleider(s) gaat zelf op zoek - Na ... uur: ambassade verwittigen ! - Opsporing kan door lokale politie, maar is erg duur
	Activiteiten	Ongevallen	- Toezicht begeleiders - Aangepast materiaal tijdens sportactiviteiten -> Avontuurlijke activiteiten: blz. xx - Verzekering BA en ongevallen - Lijst met noodnummers - Blanco aangifteformulieren	- Activiteit stilleggen en gepaste hulp bieden - Verzekeringsmaatschappij contacteren+aanvraagformulieren invullen. - EuroCross contacteren - Repatriëring / totale evacuatie: • Jeugddienst contacteren • Ouders contacteren • Ambassade contacteren als nodig

	Interculturele aspect	Cultuurcrash, cultuurclash	- Workshop intercultureel werken (Veilige atmosfeer: blz. xx en culturele gewoonten: blz. xx) - Toezicht door begeleiders - Tijdens evaluaties relevante zaken bespreekbaar maken	- Persoonlijk gesprek apart / met hele groep - Overleg met partnerorganisatie MIPA
	Gezondheid deelnemers	Ziekte	Ingevulde medische fiches - Persoonlijke medicatie - EHBO-kit - Lijst met gegevens nabijgelegen Spaanse medische centra - Europese ziekteverzekeringkaart - World Assistance Card	Insmeren tegen de zon - Bij kleine kwalen: toedienen medicatie die op medische fiche staat. - Bij ernstige ziekte: • Zieke naar medisch centrum • EuroCross contacteren • Ziekenhuis: Reisbijstand contacteren -> Taken verdelen: blz. xx
Vertrek naar huis	In Spanje	Bus komt niet opdagen	Busmaatschappij contacteren ter controle	- Met partner MIPA zoeken naar ander vervoermiddel -> Met je partnerorganisatie rond de tafel: blz. xx
		Vliegtuig missen	- Ruime tijdsmarginen nemen voor vertrek -> Transport: blz. xx - Regelmatige controle vluchten	- Ouders en jeugddienst contacteren - Reisverzekeraar contacteren
	In België	Bagage niet aangekomen	- Labels aan bagage	- Bagagedienst contacteren

1.3. AAN DE SLAG

Een risicometing maak je niet snel even tussendoor en al zeker niet op één dag. Rome is ook niet op een dag gebouwd. We overlopen de stappen waar je zeker door moet.

1.3.1 INFORMATIE VERZAMELEN

Lezen, surfen, je oren spitsen, tips sprokkelen, Je brengt alle nuttige informatie samen en deelt ze uiteraard met de mensen in je groep of organisatie. We presenteren je enkele handvaten bij je zoektocht.

A. Wettelijke regels

Wat houdt het in ?

Je bent altijd onderworpen aan de wet van het land dat je bezoekt. Je hoeft de wet niet tot op de letter te kennen, maar je moet wel op de hoogte zijn van enkele algemene regels. Denk maar aan de verkeersregels, de regelgeving over alcohol en verdovende middelen, regels over fotograferen, homoseksualiteit, enzovoort. Als je de regels niet naleeft, riskeer je in aanraking te komen met de politie en het gerecht ter plaatse.

 » Een crisisplan bij arrestatie of opsluiting vind je op bladzijde 45. (Veilig ter plaatse/SOS/noodplan arrestatie en opsluiting)

Waarom moet ik de regels kennen?

Om bijvoorbeeld te weten dat

- in Turkije de minimumleeftijd voor het consumeren van alcohol 18 jaar is;
- in Hongarije er een nultolerantie is voor het rijden onder invloed;
- in Ierland een Code of Good Practice bestaat voor kinderbescherming in het jeugdwerk;
- het Sloveense Nationaal Agentschap YOUTH aanbeveelt om 1 begeleider te voorzien per 8 jongeren;
- je 36 euro betaalt als je verzorging nodig hebt op de spoeddienst van een IJslands ziekenhuis.

Waar vind ik informatie?

-> EUROPESE UNIE

Ook in het verenigde Europa bestaan er verschillen in regelgeving. Je raakt al een eind weg met de Country Guide - Risk and Protection van de Europese Commissie/Jeugd.

Country Guide?

In de Country Guide vind je per land in Europa informatie over wetgeving die relevant is voor de veiligheid in een jongerenproject. Je leest er bovendien over de jeugdwerkpraktijk in elk land en over maatregelen en initiatieven om de veiligheid in jeugdprojecten te verhogen.

De fiche over België kan nuttig zijn als je jongeren uit het buitenland onze eigen regelgeving wilt meegeven.

Je kunt de Country Guide downloaden van de website van de Europese Commissie, www.ec.europa.eu/youth (focus on protection and safety of participants). Zie ook leeslijst op bladzijde xx.

-> BUITEN EUROPA

De regelgeving en wettelijke praktijken kunnen sterk afwijken van wat we in België gewoon zijn. De wetgeving over alcohol in islamitische landen is vaak erg streng, in sommige landen is het verboden om foto's te nemen van de infrastructuur, homoseksualiteit is onwettig, enzovoort. De toepassing van de wet verloopt soms een pak strikter of repressiever dan in ons eigen land. Consulteer de onderstaande bronnen voor meer informatie.

- je partner ter plaatse
- je (koepel)organisatie
- www.diplomatie.be (op reis/reisadvies per land)
- www.wegwijzer.be

B. Reisadvies

Wat houdt het in?

Sommige landen zijn per definitie onveilig om naartoe te reizen. Het politiek klimaat is onrustig (burgeroorlogen, onlusten), er is een hoge kans op natuurrampen (bosbrand, overstroming, enzovoort) of een besmettelijk virus is uitgebroken. Het ministerie van Buitenlandse Zaken wil reizigers waarschuwen en geeft uitgebreid reisadvies op zijn website www.diplomatie.be

 » Over de rol van het ministerie en de ambassade bij crisis, lees bladzijde 62. (Focus op instanties)

Waarom heb ik reisadvies nodig?

Om bijvoorbeeld te weten dat

- in het zuiden van Toscane, Friuli en Umbrië aardbevingen voorkomen;
- in Senegal het onveilig is in Casamance door een conflict tussen rebellen en leger;
- reizen naar de grensgebieden van Iran sterk worden afgeraden omwille van de verkiezingsuitslagen.

Waar vind ik informatie?

- www.diplomatie.be (op reis/reisadvies per land)
- kranten en media
- ambassade of consulaat ter plaatse
- je partnergroep ter plaatse

» Contactgegevens van ambassades vind je op bladzijde 91. (nuttige adressen)

C. Culturele gewoonten

Wat houdt het in?

In elk land gelden andere gewoonten en onuitgesproken do's and don'ts. Er zijn normen voor wat beschouwd wordt als aanvaardbaar gedrag en wat echt niet door de beugel kan. Als je deze gewoonten niet respecteert, kun je in onveilige situaties terechtkomen. Inzicht krijgen in de culturele gewoonten van je gastland of partnergroep is bovendien een eerste belangrijke stap in een intercultureel leerproces.

Een handig hulpmiddel om vat te krijgen op andere gewoonten is een interculturele fiche. Je brengt daarin op voorhand de gevoeligheden en normen in kaart die verschillend zijn van wat je gewoon bent. Het kan leuk zijn om deze oefening door de jongeren zelf te laten maken als voorbereiding.

» Over voorbereiding met de jongeren gaat het op bladzijde 35. (Risicometing vooraf/deelnemers voorbereiden)

Waarom heb ik het nodig?

Om bijvoorbeeld te weten dat

- in een Turks dorp de jongens beter niet zomaar afstappen op meisjes uit het dorp;
- je in Indonesië best geen homoseksueel gedrag vertoont in het openbaar;
- het in Zuid-Afrika niet raadzaam is om alleen op stap te gaan in een township;
- je in Armenië best geen vleesproducten eet aan kraampjes op straat.

Waar vind ik informatie?

- je partner ter plaatse
- www.diplomatie.be (op reis/reisadvies per land)
- www.wegwijzer.be
- www.cyborlink.com

Voorbeeld blanco interculturele fiche

Eetgewoonten	Tijdstip Typisch voedsel Andere	
Kleding	Vrouwen Mannen Op speciale plaatsen Andere	
Omgang	Man-vrouw Ouderen Begroeting Bedelaars Restaurant of bar Gebaren Andere	
Vrijheid van meningsuiting	Politieke situatie Sociale kwesties Hete hangijzers	
Te mijden plaatsen	Algemeen Specifiek stad of regio Andere	
Levensduurte	Voedsel Drank Kleren Transport Andere	
Taal	Basiswoordenschat Non-verbale taal	

D. Contactgegevens voor noodgevallen

Wat houdt het in?

Voor je vertrek verzamel je alle nuttige contactgegevens en telefoonnummers en je bundelt ze in een soort 'noodmap'. Als je project in het buitenland plaatsvindt, kan je eventuele partnergroep een erg nuttige informatiebron zijn. Maak je deel uit van een koepel, dan is er wellicht al wat verzamelwerk gedaan waarvan je de vruchten kunt plukken. In onderstaande checklist krijg je een overzicht van te verzamelen contactgegevens.

» Een volledige checklist 'Wat meenemen in je noodpakket' vind je op bladzijde 40. (Veilig ter plaatse/checklist)

Waarom heb ik dit nodig?

Op het moment van een crisis heb je geen tijd of ben je te zeer onder de indruk om rustig na te kunnen denken over waar je nu ook alweer het telefoonnummer van x of y hebt opgeborgen. Dan moet je alles bij de hand hebben.

Waar moet ik op letten?

Zorg dat alle contactgegevens duidelijk (leesbaar) zijn en eventueel vertaald voor je buitenlandse partner of contact. Neem vooraf ook door met alle begeleiders van je eigen groep en die van je buitenlandse partner voor welk soort noodgevallen je welke instantie moet contacteren.

Speel je eigen contactgegevens ook door aan het ministerie van Buitenlandse Zaken (dienst Bijstand aan Belgen in het buitenland) en/of de Belgische of bevoegde ambassade in je land van bestemming. Vooral als je naar een land buiten de Europese Unie gaat. Bezorg hen de volgende gegevens: datum of periode van je activiteit, naam, geboortedatum en -plaats van deelnemers en begeleiders, contactgegevens van je groep of organisatie, contactgegevens van de familie van de deelnemers (eventueel) en reisroute en planning. Als zij alle contactgegevens vooraf hebben, kunnen zij sneller reageren in een noodgeval.

» Over de rol van de ambassade en de dienst Bijstand, zie bladzijde 62. (Focus op instanties)
» Contactgegevens van deze instanties vind je op bladzijde 91. (Nuttige adressen)

Checklist contactgegevens verzamelen

Intern in je organisatie	Naam	Nummer
Contactpersoon voor noodgevallen ter plaatse		
Contactpersoon noodgevallen op het thuisfront in je organisatie		
EHBO-verantwoordelijke ter plaatse		
Woordvoerder naar familie en vrijwilligers		
Woordvoerder naar de pers		
Verantwoordelijke opvang groep		
Contactpersoon naar de verzekering		
Extern	Naam	Nummer
Noodnummers lokale hulpdiensten (België of land van bestemming)		
Belgische ambassade in je gastland en/of ambassade van de betrokken buitenlandse deelnemers		
Ministerie Buitenlandse Zaken		
Ouders/voogd deelnemers		
Partnerorganisatie: contact bij crisis		
Verzekeringsmaatschappij		
World Assistance EuroCross		
Accommodatie (verblijfscentrum en gastgezinnen)		

» Een pak externe contactgegevens vind je alvast op bladzijde 91. (nuttige adressen)

1.3.2 PRATEN EN OVERLEGGEN

‘We kwamen voor de eerste keer samen met onze partnergroep uit Estland. Tjonge, wat waren die begeleiders getraind in EHBO! Net een Rode Kruisdivisie.’

Jordi, 19 jaar, Luxemburg

Een internationaal project brengt verschillende partijen samen. Bij het opmaken van je risicometing zal iedere partij een rol vervullen. Hoe betrek je iedereen en kom je tot een veilig project?

A. Wie zit rond de tafel?

Dat zijn de begeleiders van de jongeren, de jongeren zelf, verantwoordelijken binnen de organisatie zoals bijvoorbeeld het secretariaat of je koepel, je crisiscel voor noodgevallen op het thuisfront, allerlei werkgroepen, vrijwilligers voor logistieke ondersteuning, enzovoort. Als je met een buitenlandse partner werkt, krijg je ook daar te maken met een min of meer uitgebreide organisatiestructuur.

Het is erg belangrijk dat niet alleen de begeleiders ter plaatse, maar ook je crisiscel op het thuisfront goed op de hoogte is van de mogelijke risico's en dat zij perfect weet wat te doen in een noodgeval. Je kunt vooraf met enkele begeleiders ter plaatse gaan om een aantal dingen uit te pluizen, als dat mogelijk is.

Als je naar het buitenland trekt, breng dan in elk geval je overkoepelende organisatie of gemeentelijke jeugddienst op de hoogte. Zij hebben soms een crisisplan klaar om lokale groepen in nood te ondersteunen.

B. Je werkt met een partnerorganisatie?

Een internationaal project voorbereiden en over veiligheid praten kun je per telefoon of e-mail. Het is echter geen overbodige luxe om op voorhand je partner in het buitenland te gaan opzoeken en de situatie ter plekke te verkennen. Uiteraard zal je dan naast veiligheid ook andere thema's op je gespreksagenda hebben staan.

Je kunt samen met je partnerorganisatie de risicometing uitwerken. Heb je voordien al informatie opgezocht, dan kun je meteen je informatie dubbelchecken of uitwisselen. Samen een risicometing opmaken is al een intercultureel leerproces op zich. Je zult merken dat de invulling van de begrippen 'risico' en 'gevaar' verschillen van land tot land. Neem de tijd om elkaar te begrijpen. Maak je met je partner een schriftelijke overeenkomst? Neem daarin dan ook de afspraken over veiligheid op.

Natuurlijk zijn er ook andere aanknopingspunten dan de risicometing. Heb je bijvoorbeeld al een goed uitgewerkt intern afsprakenkader over veiligheid in je organisatie, dan kun je daarvan vertrekken. Je kunt ook je noodplannen voor verschillende noodsituaties met je partner doorpraten. Tot slot kun je afspraken maken over vereiste kwalificaties of vorming voor begeleiders.

-> Een voorbeeldcontract met je partner vind je in de Guidelines for Good Practice op www.ec.europa.eu/youth. Zie leeslijst op bladzijde xx.

- » Intern afsprakenkader in je organisatie, lees bladzijde xx. (FAQ: Wat zijn de taken van een organisatie als je een veilig project wil organiseren)
- » Over noodplannen, lees bladzijde 43. (Veilig ter plaatse/SOS: noodplan in werking)

C. Waarover ga je praten?

Het activiteitenprogramma is je vertrekpunt. Daarin verdienen een aantal topics extra aandacht. De lijst van topics die je hier vindt, is maar een greep uit de mogelijkheden. Volgens jouw specifieke project, voeg je er nieuwe topics aan toe. Je moet het zeker ook hebben over de gezondheid van de deelnemers en verzekeringen. Voor meer informatie daarover werp je best een blik op de Travelkits Gezondheid (bladzijde xx) en Verzekeringen (bladzijde xx).

D. Drugs en alcohol

‘Blowen kan absoluut niet in onze jeugdgroep. Bij onze Griekse partnergroep knijpt men een oogje toe, ook al is de Griekse wet zeer strikt. We moesten dus tot een consensus komen.’
Janacek, 26 jaar, Polen

Het lijkt logisch om de wetgeving van het land waarin je project plaatsvindt te volgen. Dat is uiteraard ook het minimum. Maar soms is deze wetgeving in strijd met de wetgeving uit België. De leeftijd van de wettelijke meerderjarigheid kan verschillen, de regels over verkoop van alcohol zijn losser of juist strenger, enzovoort. Werk je met een partnergroep, dan heeft die uiteraard ook eigen gedragsregels die gebaseerd zijn op de wettelijke regels. Met andere woorden, de wetgeving van het land waarin je je bevindt volgen, is niet altijd voldoende.

Als je het programma overloopt, kijk je best bij welke activiteiten er een risico bestaat. Bespreek aan welke regels de groep zich minimaal moet houden volgens de wetgeving ter plaatse. Dit vormt dan de basis om specifieke regels voor je project te ontwikkelen. Op die manier loopt geen enkele begeleider of jongere juridische gevaren.

Meer info

- Belgische drugswetgeving: www.vad.be
- drugs, alcohol en jongeren: www.steunpuntjeugd.be (thema's/regelgeving/gezondheid)
- drugsregelgeving in Europa: www.emcdda.europa.eu (country overviews)

E. Risicovolle activiteiten

‘We gingen raften in de Gorges du Tarn. Op elke raft zat een gebrevetteerd animateur van een sportclub. Anders mochten we sowieso het water niet op.’

Siv-Merethe, 18 jaar, Noorwegen

Als er sportieve activiteiten, fysiek werk of handenarbeid op het programma staan, liggen de potentiële risico's een pak hoger. Ga je klimmen, een touwenparcours doen, paardrijden of kanoën? Neem je deel aan vrijwilligerswerk en ga je timmeren, bouwen en machines bedienen? Weet dan dat de regelgeving rond dit soort activiteiten verschillend kan zijn in het land van bestemming. Ga ook na hoe je je gepast kunt verzekeren.

Check op voorhand of

- er technische en gespecialiseerde begeleiding of ondersteuning is;
- er gewerkt wordt met aangepast en veilig werkmateriaal (conform nationale en / of Europese normen);
- er aangepaste beschermingsuitrusting aanwezig is (reddingsvesten, touwen, helmen, enzovoort);
- de activiteiten aangepast zijn aan de leeftijd en capaciteiten van de jongeren;
- er duidelijke instructies voorhanden zijn (machines, giftige producten, enzovoort);
- er gepaste hygiënische voorzieningen zijn;
- er een EHBO-uitrusting is.

Als je deelnemers minderjarig zijn, zorg er dan voor dat je de toestemming hebt van de ouders voor deze activiteiten.

- » Over verzekeringen voor avontuurlijke activiteiten, zie bladzijde xx. (Travelkit Verzekeringen, risicosporten)
- » Over EHBO vind je info in de Travelkit Gezondheid op bladzijde xx.

Meer info

- regelgeving Vlaanderen: www.steunpuntjeugd.be (regelgeving/veiligheid/actieve ontspanningsevenementen)
- natuursporten Vlaanderen: Loslopend Wild/Natuur en milieu (leeslijst bladzijde xx)
- avontuurlijke activiteiten in het buitenland: www.reismicrobe.be (landeninfo/kies je land/actief in ...)

F. Accommodatie

‘We logeerden in een Centro de Jóvenes waar de elektrische leidingen open en bloot lagen in de wasruimte. We hebben geprotesteerd bij de eigenaar.’

Martha, 28 jaar, Bulgarije

Onderzoek vooraf of je hotel, jeugdherberg of overnachtingsplek voldoet aan de minimale veiligheidsnormen. Heb je een partner ter plaatse, dan kan die deze taak op zich nemen. Ga je zelf tijdens de voorbereiding ter plekke, dan is een bezoek aan de accommodatie een must. Let op:

- voldoende brandbeveiliging (alarm, nooduitgangen, brandbestrijdingsmateriaal)
- goedgekeurde gas- en elektrische installaties
- hygiëne van sanitair, kook- en slaapgelegenheid
- aangepaste slaapruijnte voor jouw groep (alleen of samen, seksegescheiden)

De regelgeving over veiligheid in (jeugd)accommodatie is uiteraard verschillend per land. In ons land worden veel jeugdverblijven gecontroleerd door Toerisme Vlaanderen. In Tunesië of Oekraïne krijg je uiteraard te maken met een andere wetgeving.

Als jongeren bij gastgezinnen verblijven, is een doorlichting van de gastgezinnen essentieel. De voorbereiding houdt minimaal in:

- een bezoekje bij het gezin thuis en een grondige check van motivatie
- duidelijke instructies en verantwoordelijkheid van het gastgezin
- contactgegevens voor noodgevallen bezorgen

Meer info

- Vlaamse normen accommodatie jeugdtoerisme: www.steunpuntjeugd.be
- voorbeeld van veiligheidscharter voor gastfamilies in Guidelines for Good Practice op www.ec.europa.eu/youth (leeslijst op bladzijde xx)

G. Transport

‘We huurden minibuses in Gdansk om samen met de Duitse jongeren door Polen te trekken. Minibuses? Echte rammelbakken waren het! De volgende keer onderwerpen we ons vervoer aan een grondige check voor vertrek.’

Pedro, 26 jaar, Portugal

Reizen is je verplaatsen. Je reist naar je land van bestemming vanuit België, je maakt een rondreis of je gebruikt het openbaar vervoer ter plaatse. Als je partnerorganisatie het transport regelt, maak hen dan ook attent op deze tips.

Vliegtuig:

- Neem een ruime tijdsruarge voor je vervoer van en naar de luchthaven.
- Controleer vluchten en raadpleeg de verkeersinformatie tot op het laatste moment.
- Maak kopieën van alle reisdocumenten.
- Label alle stukken bagage.

Bus:

- Sluit enkel contracten af met erkende busmaatschappijen.
- Zijn er veilige zitplaatsen met veiligheidsgordels?
- Worden rij- en rusttijden gerespecteerd (Europese reglementering)?

Eigen wagen:

- Is je rijbewijs geldig in het land van bestemming?
- Ga na of je verzekerd bent in het land waar je naartoe reist.
- Maak je wagen technisch in orde.
- Stel je op de hoogte van de verkeersregels van de landen waar je rijdt.
- Zorg voor een veilige schikking van de lading.

Minibusje huren:

- Ga na of je (voldoende) verzekerd bent in het land waar je naartoe reist.
 - Respecteer de voorwaarden waaraan de chauffeur moet voldoen.
- » Over verzekeringen vind je meer informatie op bladzijde 73. (Travelkit Verzekeringen)

Meer info

- Belgisch verkeersreglement: www.wegcode.be
- verkeer in Europa: www.vab.be (vakantie/verkeersinfo)
- verkeersregels Europa: Loslopend Wild/Verkeer en vervoer (leeslijst op bladzijde 95)
- groepstransport in Europa voor jeugdgroepen: www.reismicrobe.be (op kamp à l'étranger/infodossiers)

F. Taken verdelen en competenties

'Ik heb ooit wel een opleiding EHBO gehad, maar dat is 5 jaar geleden. Misschien toch best even opfrissen?'

Mieke, 22 jaar, België

Een volgend belangrijk aspect is de duidelijke afbakening van taken en verantwoordelijkheden van alle begeleiders en contactpersonen op het thuisfront.

Taken verdelen

Je moet op voorhand duidelijk afspreken wie welke taak opneemt als er zich een crisis voordoet. Als je dat on the spot nog moet doen, verlies je veel kostbare tijd. Deze takenverdeling maakt deel uit van het opmaken van je noodplannen. Uiteraard hou je bij de takenverdeling rekening met ieders competenties, ervaring en kwalificaties. Sommige taken kun je beter toedelen aan begeleiders uit je partnergroep, denk maar aan de hulpdiensten verwittigen in het buitenland.

Het is handig om tijdens je project één iemand verantwoordelijk te maken voor veiligheid in het algemeen. Deze persoon vervult een soort waakhondfunctie. Hij of zij zorgt ervoor dat iedereen op de hoogte is van zijn of haar taken en ziet erop toe dat die ook worden uitgevoerd.

Voorbeeld takenverdeling bij crisisgeval

- Els en Mustafa: EHBO toedienen en begeleiden naar dokter of ziekenhuis
- Jóse: hulpdiensten verwittigen
- Katti en Thomas: de groep opvangen
- Pieter: crisiscel thuisfront op de hoogte stellen
- Abdel: het woord voeren naar de pers ter plekke
- Jeanne en Roland: contactpersonen voor ouders op thuisfront
- Geike: contactpersoon verzekering en ambassade

» Over noodplannen lees je meer op bladzijde 43. (Veilig ter plaatse/ SOS: noodplan in werking)

» Over gezondheid en verzekeringen lees je meer in de Travelkits op bladzijde 67 en 73.

Competenties

Uiteraard is de ene persoon beter geschikt om een bepaalde taak uit te voeren dan de andere. Niet alle begeleiders moeten expert zijn in mond-op-mondbeademing, in vlotjes de pers te woord staan of in de kleine lettertjes van de verzekeringspolis. Maar ieder heeft wel sterke punten. En een aantal basisvaardigheden zijn wél vereist voor iedereen.

Merk je dat bepaalde competenties te weinig ontwikkeld zijn, dan moet je zorgen voor de nodige bijscholing of vorming. Denk maar aan EHBO, taalvaardigheid, intercultureel leren, omgaan met risicogedrag, enzovoort. Als je ook met begeleiders van een partnerorganisatie werkt, neem dit onderwerp dan ook op met hen.

Basisvaardigheden begeleider

- het activiteitenprogramma toetsen op risico's
- de interne afspraken rond veiligheid bespreken met de buitenlandse partner en tot een consensus komen
- individuele jongeren screenen of ze geschikt zijn voor het project
- specifieke noden en achtergrond van de deelnemers (ook buitenlandse) kennen
- de noodplannen kennen en de eigen verantwoordelijkheid daarin
- kwalificaties en competenties hebben volgens eigen verantwoordelijkheid
- alert, kordaat en rustig reageren in een crisissituatie
- voldoende taalkennis hebben om snel te reageren

» Meer over vorming op bladzijde 7. (FAQ' Welke vorming is relevant?)

1.3.3 DEELNEMERS VOORBEREIDEN

Jongeren in een internationaal project gaan een intercultureel leerproces tegemoet. Een grondige voorbereiding met groepsvormende activiteiten, interculturele opwarmers en eerste kennismaking met een eventuele partnergroep zal een aanzienlijk deel van je tijd opeisen. Hoe krijgt het aspect veiligheid daarin een plaatsje? Het is in elk geval erg belangrijk dat de deelnemers goed weten wat het project en de activiteiten inhouden.

A. Screening van deelnemers

'Als we hadden geweten dat Ronny een drugsverleden heeft, dan hadden we hem nooit op die plek alleen gelaten. Gelukkig brachten Tin en Moussa ons op de hoogte.'

Béatrice, 25 jaar, Israël

Waarom belangrijk?

Je moet weten welk vlees je in de kuip hebt als je met jongeren een internationale activiteit organiseert. Zo kun je vermijden dat jongeren worden blootgesteld aan 'verleidelijke' situaties of onaanvaardbare risico's die in een crisis kunnen uitmonden. Vergeet niet dat

minderjarigen die naar het buitenland reizen de schriftelijke toestemming van de ouders of voogd nodig hebben.

Een screening wordt des te belangrijker als je een project met kwetsbare jongeren opzet. Over jongeren met psychosociale problemen of met een fysieke of mentale handicap heb je voldoende informatie nodig om gepaste veiligheidsmaatregelen te kunnen treffen, en een gepast programma op te stellen. Je zal deze jongeren van nabij moeten opvolgen. Vergeet niet om ook je programma aan de doelgroep aan te passen.

-> In **Going International, Opportunities for all** lees je meer over internationale jongerenprojecten met kwetsbare jongeren. Zie leeslijst op bladzijde 95.

-> Voorbeeldformulier 'toestemming van de ouders' voor minderjarige deelnemers in Guidelines for Good Practice op www.ec.europa.eu/youth. Zie leeslijst op bladzijde 95.

Welke informatie verzamelen?

Je verzamelt op een (medische) fiche informatie over de medische, psychosociale en familiale achtergrond van je deelnemers:

- medische gegevens (ziekten, medicatie, allergieën, inentingen)
- problemen van mentale of emotionele aard
- gerechtelijk verleden
- voedselvereisten
- aandachtspunten vanuit geloofsovertuiging
- familiale gegevens en gezinssituatie

 » Meer over de medische fiche op bladzijde 69. (Travelkit Gezondheid/medische fiches)

Hoe verkrijg je de informatie?

Een fiche of inschrijvingsformulier laten invullen is courant. Sommige (gevoelige) gegevens verzamel je beter in een gesprek met de deelnemer of de ouders. Het is de verantwoordelijkheid van de jongere zelf om je op de hoogte te brengen van alles wat relevant kan zijn in functie van zijn of haar veiligheid.

Laat deze informatie niet rondslingeren! Ze is bedoeld voor de begeleiding. Van sommige gevoelige informatie kan enkel de groepsverantwoordelijke op de hoogte zijn, voor de anderen volstaat de basisinformatie. Vertel ook aan de jongere en de ouders wie van wat op de hoogte is.

Komen er buitenlandse deelnemers naar jouw activiteit in Vlaanderen? Dan kan een lokaal contact of een partnerorganisatie in het land van herkomst een grote rol spelen bij de screening van de buitenlandse deelnemers.

B. Een veilige atmosfeer creëren

'Onze meisjes waren ongerust over hun verblijf in gastgezinnen. We hebben het er met hen uitgebreid over gehad, onder meer gezegd dat als het echt niet klikt, ze bij een ander gezin terecht kunnen.'

Aïcha, 20 jaar, UK

Veiligheid heeft niet enkel te maken met natuurrampen, brand of dramatische verkeersongevallen. Er bestaat ook zoiets als een 'gevoel' van veiligheid (subjectief). Kennismaken met een andere cultuur kan leiden tot angstgevoelens, onbegrip of een cultuurschok. Daarom hebben jongeren die deelnemen aan een internationaal project in de eerste plaats nood aan vertrouwen en een veilig gevoel van bij het begin. Je kunt dat gerust als een basisbehoefte omschrijven.

Praktische info

Je komt al een heel eind tegemoet aan de basisbehoeften van de jongeren door informatie en duidelijke antwoorden te geven op praktische vragen als:

- Wat moet ik meenemen?
- Wat als ik ziek word?
- Zal ik het eten wel lekker vinden?
- Wat als ik de groep kwijtraak?
- Is mijn Engels wel goed genoeg om me verstaanbaar te maken?

Geef de jongeren de kans om hun angst en onrust te uiten. Uiteraard geldt hetzelfde voor jongeren die in Vlaanderen aan jouw internationaal project komen deelnemen. Geef de deelnemers ook mee dat ze ter plaatse een individuele kit met contactgegevens in geval van nood krijgen.

 » Kit met noodcontact, zie bladzijde 40. (Veilig ter plaatse/vertrek en start/briefing met de deelnemers)

Vertrouwen

Een tweede belangrijke manier om subjectieve veiligheid te stimuleren, is werken aan een sfeer van vertrouwen. Zo kun je tijdens je project problemen ondervangen en conflicten vermijden. Creëer vertrouwen tussen de deelnemers onderling, maar ook tussen begeleiders en deelnemers. Dit doe je door groepsvormende spelen, vertrouwensopdrachten, samen opdrachten vervullen, vooraf al contact leggen met de partnergroep, enzovoort.

-> Methodieken voor voorbereiding vind je in Blikopener, Intercultureel leren voor internationale jongerenprojecten. Zie leeslijst op bladzijde 95.

-> Over cultuurschok voor jonge reizigers: www.reismicrobe.be (op reis/cultuurschok).

C. Regels over veilig gedrag

‘Voor de fun hadden ze Ilse het water van de Atlantische Oceaan in geduwd. Maar de stroming was zo sterk dat ze werd meegesleurd. Voortaan is er zero tolerance als we in de buurt van water komen. Ook voor de jongeren van onze partnergroep.’

Andres, 28 jaar, IJsland

Afspraken over aanvaardbaar gedrag in de groep en tegenover anderen schetsen de krijtlijnen van wat kan en niet kan. Deze afspraken spreek je vooraf af met de begeleiders en eventueel met de begeleiders van je partnerorganisatie. Spreek de jongeren in de eerste plaats aan op hun verantwoordelijkheidsgevoel. Maar wees ook duidelijk over de gevolgen als de regels worden overtreden.

Op bezit en gebruik van drugs staan in de meeste landen strenge straffen. Er wordt vaak geen onderscheid gemaakt tussen hard- en softdrugs. Ook een verkeersongeluk veroorzaken wordt vaak streng bestraft. Wind er geen doekjes om naar de jongeren toe.

Zijn de regels voor de jongeren verschillend dan die ze gewoon zijn tijdens activiteiten in eigen land? Leg dan uit hoe je tot die specifieke regels bent gekomen. Ook dat is deel van het interculturele leerproces.

Basisregels

- geen onnodige risico's nemen;
- andere deelnemers niet ruw of onbeschoft behandelen;
- andere deelnemers niet onnodig in gevaarlijke situaties brengen.

En afspraken over ...

- roken, drugs en alcohol;
- aanwezigheid/deelname aan activiteiten;
- zorg voor materiële goederen en bagage (diefstal);
- specifieke veiligheidsvoorschriften en instructies bij risicovolle activiteiten;
- toegestane en niet toegestane plaatsen;
- gedrag tegenover begeleiders;
- specifieke culturele gewoonten (kleding, gedrag, gebaren);
- gedrag tijdens reizen (stiptheid, verzamelen);
- gedrag tegenover gezagsdragers;
- respect voor accommodatie en gastgezin;
- ...

-> Veiligheidstips voor jonge reizigers: www.reismicrobe.be (op reis/veiligheid).

2. VEILIG TER PLAATSE

2.1. VERTREK EN START VAN JE PROJECT

2.1.1 CHECKLIST: WAT MEENEMEN IN JE NOODPAKKET?

‘Pierre-Olivier smakte tegen een rots. Dat gebeurde op inleefkamp in Rusland. Nummer 100 bellen, of nummer 112? In de noodmap vond ik het snel terug.’

Pieter, 20 jaar, België

Tijdens de voorbereiding heb je al een pak contactgegevens verzameld. Hier is een **handige checklist** met alle documenten die je moet klaar hebben bij je vertrek. Stop alle paperassen in een **‘noodmap’** en zorg dat je die steeds bij de hand hebt. Op het vliegtuig, tijdens je fietstocht, bij je kanovaart, ... moet je steeds weten waar je de noodmap snel kunt vinden. Op het moment van een crisis heb je immers geen tijd of ben je te zeer onder de indruk om rustig na te kunnen denken over waar je nu precies welke gegevens hebt bewaard.

checklist

- deelnemerslijst
- contactgegevens ouders of voogd van de deelnemers
- medische fiches van deelnemers
- individuele Europese ziekteverzekeringkaart en World Assistance Card van EuroCross
- toestemming van ouders of voogd voor (bepaalde) activiteiten
- toestemming van ouders of voogd om het land te verlaten (minderjarigen)
- lijst van alle begeleiders (met gsm-nummers)
- EHBO-attesten begeleiders
- kopieën van de vervoerstickets (gescheiden bewaren van de tickets zelf)
- kopieën van identiteitskaart, reispas of visum van de deelnemers (gescheiden bewaren)
- programmaoverzicht
- contract tussen de verschillende partners in het project
- noodnummers hulpdiensten van het land van bestemming en van landen onderweg
- contactgegevens Belgische ambassade in het gastland en ministerie Buitenlandse Zaken
- contactgegevens ambassade in België van je buitenlandse deelnemers
- contact bij crisis op het thuisfront (in je organisatie)
- contact bij crisis in de partnerorganisatie
- blanco aangifteformulieren van de verzekering
- contactgegevens verzekeringsmaatschappij
- gegevens accommodatie (verblijf of gastgezinnen)

Verder mogen ook niet ontbreken:

- noodfonds: voldoende en gemakkelijk beschikbare financiële middelen (bank- of kredietkaart, travellercheques)
- medische uitrusting: EHBO-kit, medicijnen, verpleegdagboek, enzovoort
- beschermingsuitrusting: werkhandschoenen, veiligheidstouw, reddingsvesten, helmen, fluo-vestjes, enzovoort

» Meer over medische documenten in de Travelkit Gezondheid op bladzijde 67 en over verzekeringen in de Travelkit Verzekeringen op bladzijde 73.

» Noodnummers en nuttige contactgegevens vind je op bladzijde 91. (Nuttige adressen)
-> In **Visum, reispas en andere poespas** vind je alle informatie over reisdocumenten in een internationaal jongerenproject. Zie leeslijst op bladzijde 95.

2.1.2 GOED GESTART IS HALF GEWONNEN

'Karens portefeuille was gestolen op de Ramblas en iemand had Xanders fototoestel uit zijn handen gerukt. De jongeren konden me gelukkig snel bereiken, want we hadden hen mijn gsm-nummer bezorgd. En wat een geluk dat ik mijn gsm niet had uitgezet!'

Manola, 22 jaar, UK

A. Briefing met de deelnemers

Bij de start of bij de eerste ontmoeting met de buitenlandse groep waarmee je uitwisselt, hoort een introductie voor de deelnemers. Pak dit gerust op een ludieke manier aan, maar vergeet ook het veiligheidsaspect niet. Je vertelde je groep tijdens de voorbereiding al over de groepsregels die ze moeten respecteren? Dat is prima, maar herhalen is nooit overbodig. Wat je nu te doen staat:

- gedragsregels in verband met veilig gedrag herhalen;
- de deelnemers vertellen waar ze terecht kunnen met klachten, cultuurschok, heimwee en fysieke ongemakken, liefst in hun eigen taal;
- hen op het hart drukken vreemde voorvallen of mogelijke risico's zo snel mogelijk te melden;
- ieder van hen een kit met contactgegevens in geval van nood bezorgen.

'Help me'-kit deelnemers

Naam en paspoortnummer deelnemer - contactgegevens betrokken organisaties - gsm-nummers begeleiders - contactpersoon EHBO - adressen accommodatie - Belgische ambassade - (Europees) noodnummer - andere noodnummers hulpdiensten

» Groepsregels: lees ook bladzijde 38. (risicometing vooraf/deelnemers voorbereiden/regels over veilig gedrag)

-> In **Blikopener, Intercultureel leren voor internationale jongerenprojecten** vind je ideeën voor kennismakingsspelen. Zie leeslijst op bladzijde 91.

B. Afspraken met de begeleiders

Heb je vooraf over risicopreventie gepraat in je eigen organisatie en met je partnerorganisatie? Dan moet je alvast niet van nul starten. Overloop samen nog eens de verantwoordelijkheden van de begeleiders in geval van crisis.

Met de volgende vuistregels kun je alvast preventief te werk gaan tijdens je internationale project. De begeleiders

- zijn steeds bereikbaar voor de andere begeleiders via telefoon of gsm;
- weten op elk moment waar de deelnemers zich bevinden, zelfs in hun vrije tijd;
- peilen regelmatig bij de jongeren of er klachten of problemen zijn;
- zitten op dezelfde golflengte over de gedragsregels in de groep;
- beleggen een dagelijkse bijeenkomst waarop ze de risicometing telkens weer kritisch bekijken. Aan bod komen zeker:
 - o de atmosfeer en het subjectieve gevoel van veiligheid van de groep en de individuele deelnemers;
 - o mogelijke onvoorziene risico's en hoe daar mee omgaan.

Wat je ook nog moet doen:

- lijstje met lokale noodnummers op een centrale plaats hangen of bezorgen aan elke begeleider (verkorte versie van de noodnummers in je noodmap). Voeg de noodnummers ook toe in je GSM!

Prikbord noodnummers

(Europees) noodnummer arts - apotheker - wachtdiensten - politie - brandweer
- ambulance - ziekenhuis - antigifcentrum - brandwondencentrum - Child Focus

- je vertrouwd maken met het lokale telefoonnetwerk

Met de meeste mobiele telefoons kun je altijd de hulpdiensten bellen, zelfs als je de persoonlijke pincode van de gsm-eigenaar niet kent, als het belkrediet van het toestel is opgebruikt of als de gsm is geblokkeerd. Je vormt dan het Europese noodnummer 112. In sommige gevallen is er een SOS-optie in het startmenu van de gsm.

» Over takenverdeling en competenties van begeleiders lees je meer op bladzijde 34. (Risicometing vooraf/Praten en overleggen/Taken verdelen en competenties)

» Noodnummers van hulpdiensten vind je op bladzijde 91. (nuttige adressen en websites)

-> Communicatie en gsm in het buitenland: www.reismicrobe.be (op reis/communicatie).

2.1.3 KNIPPERLICHTJES ELKE DAG

De situatie ter plaatse kan wel eens verschillen van wat je had gedacht. Als je een voorbereidend bezoek kunt doen, kun je de situatie ter plaatse realistischer inschatten. Als je die mogelijkheid hebt, grijp ze dan met beide handen. Werk je met een lokale partnerorganisatie, dan kan die op voorhand én ter plaatse een belangrijke rol spelen bij de evaluatie van de veiligheid. Zij zijn immers meer vertrouwd met de lokale praktijk en regels.

Zodra je ter plaatse bent, onderwerp je de accommodatie, transport en materialen het best aan een veiligheidscontrole. Dit is ook een aandachtspunt voor de ganse duur van je project.

accommodatie:

- voldoende brandbeveiliging (alarm, nooduitgangen, brandbestrijdingsmateriaal)
- goedgekeurde gas- en elektrische installaties
- hygiëne van sanitair, kook- en slaapgelegenheid
- veilige plaats voor het bewaren van kostbare spullen, geld, reisdocumenten

Meld defecten en onveilige situaties aan de beheerder van de accommodatie en dring aan op een oplossing.

materialen en producten:

- voor knutselen en artistieke activiteiten (giftige producten, messen, enzovoort)
- voor manuele arbeid (bijtende producten, machinegebruik, enzovoort)
- bij outdooractiviteiten (touwen, klimgordels, helmen, enzovoort)

Als de risico's voor de veiligheid en gezondheid onaanvaardbaar zijn, overweeg dan om de activiteit stop te zetten.

transport:

- openbaar of gehuurd vervoer: goede staat van het voertuig, veiligheidsgordels, zitplaatsen, maximumsnelheid, veilig stapelen van lading
- op je bagage letten (diefstal of verlies)
- deelnemers zijn stipt en blijven bij elkaar
- nuchtere chauffeur met respect voor verkeersregels

Kan het niet door de beugel, stap dan uit.

-> Veiligheid en hygiëne in kamphuizen: Loslopend Wild/Veiligheid en gezondheid. Zie leeslijst op bladzijde 95.

» Meer over gezondheid en EHBO op reis op bladzijde 67. (Travelkit Gezondheid)

2.2. SOS: NOODPLAN IN WERKING

Als een crisis zich voor doet tijdens je project, spelen verschillende actoren een rol. Naargelang de situatie is er een rol weggelegd voor:

- de begeleiders ter plaatse
- de lokale hulpdiensten
- de crisiscel op het thuisfront
- de lokale partnerorganisatie
- de verzekeringsmaatschappij
- de ambassade en het ministerie van Buitenlandse Zaken

In een noodsituatie moet je snel ingrijpen en juist reageren. Onderstaande noodplannen bevatten alle stappen die je moet zetten in een bepaalde noodsituatie. Alles start echter met een degelijke risicometing en strakke takenverdeling vooraf. Op het moment zelf kun je erg onder de indruk zijn, verward of paniekerig. Als je goed weet wat te doen, ben je beter gewapend.

» Over de voorbereiding van je risicometing, lees je op bladzijde 19. (risicometing vooraf)

2.2.1 NOODPLAN ONGEVAL MET GEKWETSTEN

'Ik zag Jonathan op de grond liggen. Hij reageerde niet als ik riep. Naast hem lag de elektrische zaagmachine. Paysan gilde: 'Le courant, couper le courant!'

Rasmus, 19 jaar, Denemarken

-> Stel de aard en de omvang van de noodsituatie vast

Om inzicht te krijgen in wat er gebeurd is, stel je drie vragen:

- Wat zie ik?
- Wat zijn de gevaren?
- Wat doe ik?

Het is belangrijk om systematisch te werk te gaan, eerst goed te kijken en dan pas te interpreteren en te handelen. Blijf kalm. Als je in paniek bent, roep dan iemand anders om je te helpen (medebegeleider, lokaal contact, contactpersoon op het thuisfront, enzovoort).

-> Verleen eerste hulp

Weet je zelf genoeg van EHBO, dan doe je het zelf. Anders roep je de EHBO-verantwoordelijke erbij.

» Meer over eerstehulpverlening op bladzijde 67. (Travelkit Gezondheid)

-> Verwittig de hulpdiensten

Exacte informatie doorgeven is van groot belang. Heb je een lokale partner die de taal machtig is en meer vertrouwd is met de omgeving? Laat dit dan aan hen over. Probeer politie, brandweer of ambulance zo helder mogelijk te vertellen wat er gebeurd is.

- » Meer over de hulpdiensten verwittigen op bladzijde 67. (Travelkit Gezondheid)
- » Noodnummers van hulpdiensten vind je op bladzijde 91. (nuttige adressen en websites)

-> Breng de andere leden van de groep in veiligheid

Wat veilig is, hangt af van de situatie. Dat kan betekenen: op het droge, weg van het vuur, bij de rest van de groep, in je uitvalsbasis. Zorg dat er begeleiding is voor de jongeren die geen slachtoffer werden.

- » Meer over de groep opvangen bij crisis op bladzijde 50. (minicursus: de groep opvangen)

-> Scheid slachtoffers van omstanders

Je moet je kunnen concentreren op je taak. Vraag kijklustige toeschouwers zich op een afstand op te stellen.

-> Begeleid de slachtoffers

Stuur een begeleider mee met het slachtoffer in de ambulance. Vraag naar welk ziekenhuis of opvangcentrum slachtoffers worden gebracht. Noteer ook de namen van de gewonden en de ernst van hun verwondingen.

-> Hou getuigen vast

Noteer namen en adressen van getuigen en vraag hen aanwezig te blijven tot de hulpdiensten en politie ter plaatse zijn. Materiaal en uitrusting moet je in de oorspronkelijke staat houden.

-> Contacteer het thuisfront en je lokale partnerorganisatie

Geef hen de volgende informatie mee:

- wat er is gebeurd;
- plaats, datum en lokale tijd van het incident;
- namen van de betrokkenen/gewonden;
- gegevens over de verwondingen;
- welke acties je al hebt ondernomen;
- telefoonnummer voor communicatie die nog volgt;
- wanneer je hen opnieuw contacteert.

- » Zie ook bij 'Noodprocedure voor het thuisfront' op bladzijde 48.

-> Neem ook contact op met ...

- de verzekeringsmaatschappij
- de EuroCross alarmcentrale
- de ambassade of het consulaat (bij een ernstig incident)

Hou alle nodige formulieren zorgvuldig bij om je dossier bij de (ziekte)verzekering in orde te maken: aangifteformulieren, doktersvoorschriften, rekeningen, enzovoort.

- » Meer over verzekeringen in de Travelkit Verzekeringen op bladzijde 73.
- » Meer over de rol van de ambassade op bladzijde 62. (Focus op instanties)
- » Contactgegevens ambassade op bladzijde 91. (Nuttige adressen en websites)

2.2.2 NOODPLAN ARRESTATIE OF OPSLUITING

'Eén van onze gasten werd in Mexico op straat betrapt met 100 gram weed op zak. De politie heeft hem vrij hardhandig opgepakt en meegenomen naar het politiekantoor.'

Wannes, 22 jaar, Nederland

-> Begeleid de jongere

Een arrestatie in het buitenland heeft een grote emotionele impact. Stuur als het kan een begeleider mee met de jongere. Vraag naar welk politiekantoor hij of zij wordt gebracht. Ondersteun de jongere, vermijd een beschuldigende houding. Als buitenlander ben je volledig onderworpen aan het rechtssysteem van het land waar je je bevindt. Er zijn geen uitzonderingen voor buitenlanders.

-> Ken je rechten tijdens een verhoor

Gedraag je respectvol tegenover gezagsdragers, maar ken je rechten.

- Je hebt het recht je eigen taal te spreken.
- Je bent nooit verplicht te antwoorden of een verklaring af te leggen.
- Je bent niet verplicht namen te noemen van andere personen.
- Weigeren te praten is geen schuldbekenenis.
- Je bent niet verplicht het proces-verbaal te ondertekenen, als je niet akkoord bent of als je het niet begrijpt.

-> Verzamel noodzakelijke documenten

Informeer je grondig over de redenen voor de arrestatie of de aanklacht. Verzamel de documenten van het proces-verbaal, de contactgegevens van de politie, plaats en uur van arrestatie, aanwezigheid van getuigen, enzovoort. Deze gegevens zijn nodig als je beroep wil doen op een advocaat, een juridische dienst, de verzekering en de ambassade.

-> *Neem contact op met de ambassade*

Bijstand vragen aan de ambassade is een recht. De ambassade kan humanitaire bijstand en ondersteuning bieden, een lijst met advocaten doorgeven, familie op het thuisfront verwittigen en erop toezien dat je rechtvaardig en volgens het geldende rechtssysteem wordt behandeld.

-> Over de rol van de ambassade, zie www.diplomatie.be (diensten/wonen in het buitenland/ diensten aan Belgen in buitenlandse gevangenissen) en ook op bladzijde xx. (Focus op instanties)

» Contactgegevens ambassades op bladzijde 91. (Nuttige adressen en websites)

-> *Zoek juridische hulp als nodig*

Je lokale partnerorganisatie kan je wellicht adviseren bij het zoeken naar een juridische hulpdienst, een advocaat of raadgever. Ook de ambassade kan je een lijst met advocaten verstrekken en informatie geven over het gerecht in het land waar je bent.

-> *Contacteer het thuisfront*

Geef de volgende informatie:

- wat er is gebeurd
- plaats, datum en lokale tijd van het incident
- namen van de betrokkenen
- welke actie je al hebt ondernomen
- telefoonnummer voor communicatie die nog volgt
- wanneer je hen opnieuw contacteert

» Zie ook bij 'Noodprocedure voor het thuisfront' op bladzijde xx.

-> *Contacteer je verzekeringsmaatschappij*

Als je polis reisbijstand ook rechtsbijstand biedt, neem dan contact op met je reisverzekeraar.

» Meer over de reisbijstandsverzekering in de Travelkit Verzekeringen op bladzijde 83. (Travelkit Verzekeringen, reisbijstand)

2.2.3 NOODPLAN VERLIES OF DIEFSTAL GELD EN BANKKAART

-> *Bel naar Card Stop*

Blokkeer onmiddellijk je rekening. Card Stop is dag en nacht bereikbaar op +32 70 344 344. Let op, bij verlies doe je dit pas nadat je je ervan vergewist hebt dat je de kaart écht verloren hebt. Keer eerst je bagage binnenstebuiten vooraleer naar Card Stop te bellen.

-> *Doe aangifte bij de lokale politie*

Op die manier kan men je contacteren als je kaart wordt teruggevonden. Vraag een kopie van het proces-verbaal. Dat heb je nodig voor onder meer de verzekeringsmaatschappij. De ambassade hoeft je niet te contacteren, zij biedt geen financiële ondersteuning (enkel in zeer uitzonderlijke gevallen).

» Over de rol van de ambassade lees je op bladzijde 62. (Focus op instanties)

-> *Breng je contactpersoon op het thuisfront op de hoogte*

Je crisiscel thuis kan je helpen bij de volgende stappen.

-> *Neem contact op met je bank in België*

Informeel of zij geld kunnen overmaken naar je land van bestemming.

-> *Contacteer je verzekeringsmaatschappij*

Als je reisbijstandsverzekering verlies en diefstal dekt, kan de verzekeringsmaatschappij je helpen om financiële instanties te contacteren.

» Meer over de reisbijstandsverzekering op bladzijde 83. (Travelkit Verzekeringen, reisbijstand)

2.2.4 NOODPLAN VERLIES OF DIEFSTAL BAGAGE OF IDENTITEITSDOCUMENTEN

-> *Doe aangifte bij de lokale politie*

Op die manier kan men je contacteren als je documenten of bagage worden teruggevonden. In het geval van identiteitsdocumenten heb je het proces-verbaal bovendien nodig voor de ambassade. Vraag dus zeker een kopie.

-> **Contacteer de ambassade**

De ambassade kan je een tijdelijk identiteitsdocument bezorgen als je het proces-verbaal en enkele pasfoto's voorlegt. De procedure gaat sneller als je

- een ander identiteitsdocument voorlegt (bijvoorbeeld rijbewijs, SIS-kaart);
- een kopie hebt van het verloren of gestolen document;
- je rijksregisternummer kent.

Voor gestolen bagage biedt de ambassade geen bijstand.

- » Over de rol van de ambassade op bladzijde 62. (Focus op instanties)
- » Contactgegevens ambassades op bladzijde 91. (Nuttige adressen en websites)

-> **Contacteer je verzekeringsmaatschappij**

De verzekering kan niet echt veel doen bij gestolen of verloren identiteitsdocumenten. Als je een bagageverzekering afsluit of als je reisbijstandsverzekering verlies en diefstal dekt, kan ze wel tussenkomen bij diefstal van materialen. Verwittig je verzekeringsmaatschappij binnen de vooropgestelde tijd.

- » Meer over bagageverzekering in de Travelkit Verzekeringen op bladzijde 86. (Travelkit Verzekeringen, bagageverzekering)

2.2.5 NOODPROCEDURE VOOR HET THUISFRONT

‘Op 22 augustus om 3 uur 40 in de ochtend belde Jarvi vanuit Peru. De autocar waarmee ze van Lima naar Trujillo reden was van de weg afgeraakt door hevige stortregens en in een ravijn gereden. Een tiental jongeren was ernstig gewond.’

Petra, 40 jaar, Duitsland

De contactpersoon voor noodgevallen op het thuisfront fungeert als schakel tussen de begeleiders van de groep, de ouders en de organisatie. Deze persoon moet beschikken over alle relevante contactgegevens die je verzamelde bij je risicometing vooraf. Hij of zij moet ook op de hoogte zijn van alle te ondernemen stappen in je noodplannen, en dient 7 dagen per week en 24 uur per dag bereikbaar te zijn. We sommen op wat hij of zij moet doen bij een noodoproep.

- » Welke contactgegevens relevant zijn vind je op bladzijde 28. (risicometing vooraf/contactgegevens voor noodgevallen)
- » Voorbeelden van noodplannen vind je op bladzijde 43. (SOS: noodplan in werking)

-> **Noteer het telefoonnummer vanwaar je wordt opgebeld**

Als de verbinding onverwacht wordt verbroken kan je zo zelf weer contact opnemen.

-> Communicatie en gsm in het buitenland: www.reismicrobe.be (op reis/communicatie).

-> **Tracht een volledig en juist beeld te krijgen van de noodsituatie**

Vraag

- wat er is gebeurd
- plaats, datum en lokale tijd van het incident
- namen van de betrokkenen/gewonden
- gegevens over de verwondingen/arrestatie
- welke actie er al is ondernomen
- Wanneer er terug contact opgenomen wordt

-> **Geef alternatieve telefoonnummers**

Als het om een ernstig incident gaat en er vermoedelijk veel zal getelefoneerd worden, geef dan alternatieve telefoonnummers door om te voorkomen dat de lijn overbezet geraakt. De groep ter plaatse moet op elk moment zonder problemen contact kunnen opnemen.

-> **Bied de gevraagde ondersteuning**

Dit kan gaan om de (ziekte)verzekering contacteren en het verzekeringsdossier opvolgen, materiaal versturen, extra mensen ter plaatse sturen, voor extra financiële middelen zorgen, contact met de ambassade onderhouden, enzovoort.

- » Over verzekeringen lees je meer op bladzijde 73. (Travelkit Verzekeringen)
- » Over de rol van de ambassade vind je info op bladzijde 62. (Focus op instanties)

-> **Contacteer de ouders van de Vlaamse deelnemers**

Stel bij een ernstig incident de ouders of voogd van alle deelnemers op de hoogte zodat zij weten of hun kind wel of niet slachtoffer is, en in welke situatie de gekwetsten zich bevinden. Zorg ervoor dat je vooraf zicht hebt op de familiale situatie van de deelnemers (gescheiden ouders, nieuw samengesteld gezin, enzovoort) zodat je niet onbedoeld mensen in het ongewisse laat.

Ga bij de begeleiders ter plaatse na of de jongere toestemming heeft gegeven om verwanten op de hoogte te brengen in noodgevallen. Idealiter vind je deze gegevens in de medische fiche. Als je niet beschikt over deze toestemming is het aan de organisatie om een beslissing te nemen.

- » Meer over ouders op de hoogte brengen op bladzijde 51. (minicursus ouders inlichten)
- » Meer over de medische fiche, lees je op bladzijde 69. (Travelkit Gezondheid, medische fiche)

2.3. MINICURSUS CRISISVAARDIGHEDEN

Ben je een plantrekker? Hou je onder alle omstandigheden het hoofd koel? Of breekt het zweet je al uit bij een muggenbeet? Jongerenbegeleiders, contactpersonen op het thuisfront, mensen in de achterhoede van een internationaal project en zelfs de communicatie-experten onder jullie steken vast wat op in deze minicursus crisisvaardigheden.

2.3.1 DE GROEP OPVANGEN

‘De meeste jongeren hingen rond in de slaapzaal, stil en verslagen. Pilar zat met zware krampen op het toilet. Lorenzo, mijn Italiaanse co-begeleider kon niet op zijn stoel blijven zitten en liep gedurig heen en weer.’

Lucia, 28 jaar, Polen

-> *Wie doet het?*

De begeleiders ter plaatse moeten de jongeren die niet gekwetst zijn of niet zelf betrokken zijn bij een noodsituatie opvangen. Duid liefst tijdens je voorbereiding al iemand aan die verantwoordelijk is voor dit soort crisisopvang. Eventueel krijg je hulp van de lokale Rode Kruisafdeling, een lokale dienst voor slachtofferopvang of, bij ernstige crisis, van de Dringende Sociale Interventie (DSI) van Rode Kruis-Vlaanderen.

-
- » Over de rol van DSI Rode Kruis lees je meer op bladzijde 65. (Focus op instanties)
 - » Contactgegevens van deze instanties op bladzijde 91. (Nuttige adressen en websites)

-> *Wat doe je?*

Zodra de noodsituatie enigszins onder controle of gestabiliseerd is, moet je als begeleider oog en oor hebben voor de reacties en beleving van de andere deelnemers. Zij waren misschien ooggetuigen van het ongeval en hebben tijdens het kamp of de reis een band gesmeed met de slachtoffers. Afhankelijk van de ernst van de situatie, probeer je daarna de draad van je project weer op te nemen. Neem met de voltallige ploeg begeleiders een beslissing over het verdere verloop van je verblijf.

-> *Waarom moet het?*

De gevolgen van een crisis kunnen ook voor de andere jongeren emotioneel zwaar wegen. Ze zijn in eerste instantie vaak machteloos, bang, boos, in de war of verdrietig. Een crisissituatie heeft een ontwrichtende werking op de individuen in je groep en op je groepsatmosfeer. Niet alleen tijdens de gebeurtenis, maar ook gedurende de uren, dagen, weken en soms maanden erna.

-> *Hoe doe je het?*

Praktische hulp

Een kop koffie geven, een deken omslaan, een telefoontje laten doen naar familie, zich even laten oprispen, de dokter bellen, mee naar de politie gaan voor een aangifte: het stelt de jongeren op hun gemak. Vaak zijn het heel kleine handelingen die een eerste stap zijn om het voorval of ongeval te verwerken.

Een luisterend oor

Laat de deelnemers hun gevoelens ventileren en luister naar wat het incident voor hen betekent. Om een goed gesprek te hebben moet je in de eerste plaats actief en aandachtig luisteren en open vragen stellen. Vat regelmatig het verhaal samen en heb daarbij niet alleen oog voor de feiten, maar ook voor de gevoelens van de jongeren. Respect voor hun emoties kun je laten blijken door het verhaal ernstig te nemen (niet uitlachen of minimaliseren) en niemand te beschuldigen.

Duidelijke informatie

Geef duidelijke informatie over wat er is gebeurd en nog moet gebeuren. Dit kan de machteloosheid en hulpeloosheid voor een stuk wegwerken. Vertel de jongeren waar de slachtoffers naar toe worden gebracht, wie er nu op de hoogte is op het thuisfront, hoe hun programma voor de rest van de dag of de komende dagen er zal uitzien, enzovoort.

Geef vooral geruststellende informatie. Maar wees eerlijk! Wat paniek kan zaaien, hou je best achterwege. Breng je verhaal gestructureerd en rustig, en toets af of iedereen alles heeft begrepen. Maak voldoende ruimte voor vragen. Heb je als begeleider niet alle informatie voorhanden, doe dan een beroep op je contactpersoon op het thuisfront of je eventuele partnerorganisatie om bijkomende informatie te verkrijgen. Heb je geen antwoord op de vragen, zeg dit dan ook. Zo weten de jongeren dat je geen informatie achterhoudt.

2.3.2 OUDERS INLICHTEN

‘De ouders van Tessa gaan vertellen dat ze zelfmoord had gepleegd in Hongarije was zowat het moeilijkste wat ik ooit als jeugdwerker heb moeten doen. Gelukkig kreeg ik steun van de hele organisatie, de vrijwilligers en andere ouders’
Ronald, 35 jaar, België

-> *Wat doe je?*

Als een deelnemer in een internationaal project ernstig gekwetst raakt, slachtoffer is van een misdrijf, in aanraking komt met de politie, ... is het bijzonder belangrijk om zo snel mogelijk en op een betrokken menselijke manier te communiceren met de ouders of voogd van de deelnemer.

-> Wie doet het?

Zijn de slachtoffers Vlaamse deelnemers? Zet dan als organisatie, als het enigszins kan, de eerste stap naar de ouders. Er is immers onder de verantwoordelijkheid van jouw organisatie iets ernstigs misgelopen.

Het is de taak van het thuisfront om de ouders op de hoogte te stellen. Laat deze taak liefst niet over aan de begeleiders zelf. Voor de familie is een vaste contactpersoon op het thuisfront beter bereikbaar als aanspreekpunt. De begeleider kan dan bovendien alle aandacht geven aan de taken met de groep, en moet niet voortdurend bellen. Eén telefoontje naar de crisiscel van de organisatie volstaat dan om informatie of nieuwe ontwikkelingen door te geven.

Als de slachtoffers buitenlandse deelnemers zijn die je ontvangt in Vlaanderen, is het niet jouw taak om de familie op de hoogte te brengen. Speel alle informatie door aan de partnerorganisatie van de betrokken deelnemer(s). Zij kunnen dan verder de familieleden informeren en op de hoogte houden.

 » Een volledig overzicht van de noodprocedure voor het thuisfront op bladzijde 48. (SOS noodplan in werking/noodprocedure voor het thuisfront)

-> Waarom is het belangrijk ?

Ben je met je groep in het buitenland, dan is snel ter plaatse komen voor ouders of voogd vaak niet mogelijk. Zij zijn afhankelijk van de informatie die je hen geeft via de telefoon of tijdens een huisbezoek. Bovendien moet je zorgen dat je het slechte nieuws zelf brengt, vóór ouders of familie het moeten vernemen via de media. Ten slotte staat ook het imago van je organisatie op het spel. Een gebrekkige opvang en communicatie zijn nefast voor het imago van je organisatie.

» Meer over het imago van je organisatie in de media op bladzijde xx. (Minicursus communiceren met de media)

-> Hoe pak je het aan?

Slecht nieuws melden doe je niet langs de telefoon. Ga op huisbezoek, liefst met twee personen, en spreek op voorhand af wie het nieuws brengt. Verzamel vooraf zoveel mogelijk informatie: de toestand van het lichaam, naar waar het werd overgebracht, wie is aangehouden, wie er verwittigd wordt, enzovoort.

Zo snel mogelijk

Breng het slechte nieuws zo snel mogelijk als je binnen bent, doe dit kort en bondig. De mededeling uitstellen of de ouders er zelf naar laten raden is het slechtste wat je kan doen.

Vertel enkel de waarheid

Alle informatie moet geverifieerd zijn. Verzin niets als je het antwoord op vragen niet weet. Praat niet over jezelf of over koetjes en kalfjes om pijnlijke thema's uit de weg te gaan.

Laat ruimte voor gevoelens

Als mensen slecht nieuws ontvangen, heeft dat een sterke emotionele weerslag. Je kunt de pijn verlichten door hen hun gevoelens te laten uiten. Neem een troostende houding aan en geef korte en duidelijke antwoorden op vragen. Laat de mensen rustig uithuilen. Soms kan je troost geven door letterlijk een schouder aan te bieden. Als mensen agressief reageren, neem dat dan niet persoonlijk op. Ze reageren hun frustratie af op de boodschapper.

Organiseer bijstand

Zorg dat iemand na je vertrek verder instaat voor steun en opvang. Vraag of er in de buurt familie, kennissen of andere vertrouwenspersonen wonen. Bied zelf aan om deze mensen op de hoogte te brengen.

Blijf beschikbaar

Als familie, vrienden of dokter aangekomen zijn, is het tijd om te vertrekken. Laat weten welke hulp je verder nog kunt bieden en hoe je bereikbaar bent. Maak geen beloftes die je niet kunt nakomen.

-> Wie kan ook nog helpen?

Dienst Slachtofferhulp lokale politie

Als niemand in je organisatie in staat is om het (slechte) nieuws aan de familie te melden, kun je een beroep doen op de dienst Slachtofferhulp van de politie in de gemeente van het slachtoffer.

Dringende Sociale Interventie (DSI) van Rode Kruis - Vlaanderen.

DSI zorgt voor psychosociale opvang tijdens de acute fase van een ramp. Familie en verwanten informeren hoort daar ook bij.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Als een Vlaamse deelnemer in het buitenland iets ernstigs overkomt en je vervolgens de ambassade ter plaatse contacteert, dan speelt de ambassade de informatie door aan het ministerie van Buitenlandse Zaken in België. Zij kunnen op hun beurt de familie verwittigen. Doe je dit liever zelf? Speel dan geen contactgegevens van de familie door, maar geef je organisatie op als contactpunt in België.

Ambassade

Zijn de slachtoffers buitenlandse deelnemers op je project in Vlaanderen? En heb je geen partnerorganisatie? Contacteer dan de ambassade van het land van herkomst van de deelnemer(s) en laat deze taak aan hen over. Zelf contact opnemen met de familie in het buitenland is verre van ideaal. Slecht nieuws breng je nu eenmaal niet zomaar langs de telefoon. Bovendien kan de taal op dit vlak een ernstige hindernis vormen.

- » Over de rol van al deze instanties, lees je meer op bladzijde 62. (Focus op instanties)
- » Hun contactgegevens vind je op bladzijde 91. (Nuttige adressen en websites)

2.3.3 COMMUNICEREN MET DE MEDIA

‘De volgende ochtend titelde de krant: ‘Vlaamse deelnemer ontvoerd op jeugdkamp in Paraguay’. En men schreef dat wij Uma alleen hadden laten vertrekken in gevaarlijk rebellengebied. Toen ging mijn haar rechtop staan.’

Adam, 30 jaar, België

-> *Wat houdt het in?*

Noodsituaties die op veel aandacht van de pers kunnen rekenen, komen gelukkig zeer weinig voor. Net daarom echter ben je als organisatie vaak niet voorbereid om ermee om te gaan. Toch is een heldere en eenduidige communicatie met de media van bij het begin erg belangrijk. Natuurlijk communiceer je eerst grondig intern, vooraleer je informatie aan de pers vrijgeeft.

Soms stap je best zelf naar de pers. Zo ben je zekerder van een correcte versie van de feiten uit eerste hand. In andere gevallen doe je dat beter niet. De pers vergroot een crisis uit en dat kan de communicatie bemoeilijken. De mogelijke impact voor je organisatie wordt dan ook veel groter. Wil je de pers op een afstand houden, vraag dan hulp aan de gemeentelijke jeugddienst (België) of de lokale politie.

-> *Wie doet het?*

Heeft je organisatie via een nationale koepel of secretariaat een heuse pers- of communicatiedienst? Dan respecteer je uiteraard hun richtlijnen. Misschien is er iemand aangeduid als woordvoerder op het thuisfront? Of is er ervaring in de organisatie met het opmaken van persberichten, met interviews of persconferenties?

Organisaties waar dit niet of in veel mindere mate het geval is, kunnen starten met vooraf een woordvoerder aan te duiden. Dat kan iemand ter plaatse zijn, of iemand op het thuisfront.

-> *Waarom is het belangrijk?*

Een gebrekkige communicatie is nefast voor het imago van je organisatie. Hou daarom steeds een open infostroom naar de media toe. Het grote publiek verwacht dat de crisis snel onder controle zal zijn. Als er aan dit verwachtingspatroon niet wordt voldaan, dan ontstaat het beeld van een organisatie die de crisis aan zichzelf te danken heeft, door onkunde of onzorgvuldigheid en een gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel.

-> *Hoe doe je het?*

Duid een woordvoerder aan

De woordvoerder treedt tijdens het hele verloop van de crisis naar buiten namens jouw organisatie. De woordvoerder staat in continu en nauw overleg met bijvoorbeeld de coördinator, de voorzitter, het bestuur, de partnerorganisatie, enzovoort. Iedereen in de organisatie moet consequent naar de woordvoerder verwijzen, als hij of zij gecontacteerd wordt door de pers.

Voordelen woordvoerder

- Je kunt rekenen op een vast persoon die de pers te woord staat.
- Je brengt één enkele en duidelijke versie van de feiten naar buiten.
- Andere leden kunnen ongehinderd hun (nood)activiteiten voortzetten.

De woordvoerder moet

- vlot bereikbaar zijn;
- zich kunnen uitdrukken in de taal van het gastland;
- intern duidelijke afspraken maken over de enige juiste versie van de feiten;
- zorgen dat andere begeleiders niet afwijken van het standpunt;
- de privacy van de betrokkenen beschermen;
- de mediacontacten bijhouden en opvolgen;
- zorgen dat ook de achterban in de organisatie hetzelfde verhaal krijgt.

De woordvoerder kan daarnaast ook persberichten opstellen, een persconferentie organiseren en de andere begeleiders helpen zich voor te bereiden op interviews.

Een persbericht is een belangrijk middel om nieuws bekend te maken. Het is ook geschikt om een ‘recht van antwoord’ te verspreiden als reactie op onjuiste informatie.

Bij ernstige situaties die grote proporties aannemen en waar er massale persbelangstelling is, organiseer je best een persconferentie. Dat vraagt best wel wat organisatie, zowel inhoudelijk als logistiek. Je zult er meestal extra mensen van je organisatie of partnerorganisatie voor moeten inzetten.

Let op je woorden

Als je praat met journalisten, kun je maar best op je woorden letten. Hou de volgende tips in het achterhoofd.

- Familie gaat voor
Breng eerst de familie van de slachtoffers en de andere jongeren in de groep op de hoogte. Vraag de ouders uitdrukkelijke toestemming om bepaalde informatie vrij te geven. De pers neemt je dit misschien niet in dank af, de familie des te meer.

- Objectieve feiten
Bij de start van de infostroom naar de pers toe, geef je enkel de objectieve en nuchtere feiten weer. Je interpretatie hou je best voor jezelf. Vertel zeker geen leugens en speculeer niet.

- ‘No comment’

Beantwoord altijd de vragen van de journalisten. Als je niet wilt antwoorden op een vraag, zeg er dan bij waarom. Je kunt ook een afspraak regelen op een later, geschikter moment. Botweg weigeren commentaar te geven, wordt vaak geïnterpreteerd als het toegeven van schuld en vindt men arrogant.

- Interpretaties: pas na grondige voorbereiding

Pas na enkele dagen, als alle objectieve gegevens meegedeeld zijn, kun je dieper ingaan op de oorzaken en je interpretatie bekend maken. Bereid een gezamenlijk standpunt voor binnen je organisatie. Je kan het in deze fase hebben over de oorzaak, de omvang van de schade, de gevolgen of een inschatting geven van de tijd die je nodig hebt voor het herstel van de situatie.

- Beken nooit schuld

Schuld bekennen kan nadelige juridische consequenties hebben. Ook voor je dekking van de verzekering kan het in je nadeel spelen. Je hoeft niet onmiddellijk op alle vragen te antwoorden. Maar zeg er bij wanneer je wél een antwoord kunt geven. Hoe minder de pers moet gissen, hoe kleiner de kans op geruchtvorming.

» Over juridische aansprakelijkheid, zie bladzijde 80. (Travelkit Verzekeringen, burgerlijke aansprakelijkheid)

-> *Hou contact met de achterban*

Werknemers, vrijwilligers en leden van je organisatie of mensen in je partnerorganisatie moet je ook onmiddellijk op de hoogte brengen van een ernstig noodgeval. Communiceer naar de achterban op hetzelfde moment dat je naar de buitenwereld communiceert. Zo krijgt iedereen hetzelfde verhaal op hetzelfde moment te horen. Wijs je achterban er ook op dat zij zwijgplicht hebben en de privacy van de betrokkenen moeten respecteren.

Voordelen achterban betrekken

- De achterban kan de verdere ontwikkelingen mee volgen.
- Ze voelen zich meer betrokken en geneigd om hulp te bieden.
- Ze gaan niet speculeren omdat ze slecht ingelicht zijn.

Je kunt de achterban op verschillende manier informeren: via mail, in je ledenblad of het tijdschrift van je organisatie, per brief, enzovoort.

3. TERUG THUIS

3.1. RISICOMETING EN CRISISAANPAK EVALUEREN

‘Het leidersteam heeft koelbloedig gereageerd op de arrestatie van drie van onze jongeren. Ze werden beschuldigd van diefstal met geweldpleging in een winkelstraat in Moskou. Als we geweten hadden dat we in dat soort gevallen recht hebben op bijstand door de ambassade, was de situatie gemakkelijker geweest. Dat weten we nu voor de volgende keer.’
Chris, 19 jaar, Ierland

Evalueer de risicometing en de maatregelen die je trof bij de voorbereiding van je project. Als je daadwerkelijk met een crisis te maken kreeg, dan evalueer je ook je aanpak en je noodplannen. Organiseer een mondelinge of schriftelijke evaluatie. Betrek hierbij begeleiders, deelnemers, contactpersonen op het thuisfront, je bestuur, je koepelorganisatie, je lokale partnergroep, enzovoort.

VRAGEN VOOR DE EVALUATIE RISICOMETING

- Had je risico's op voorhand juist ingeschat?
- Met welke risico's werd je onverwacht geconfronteerd ter plaatse?
- Hadden je voorzorgsmaatregelen gewerkt als er zich een crisis had voorgedaan?
- Waren de verantwoordelijkheden duidelijk voor iedereen (begeleiders, thuisfront)?
- Voelde iedereen zich competent om een eventuele crisis op te vangen?
- Had je vooraf voldoende informatie verzameld (contactgegevens, regelgeving, enzovoort) om een crisis aan te kunnen?
- Kenden de jongeren de groepsregels en waren ze voldoende voorbereid en gescreend?
- Was je voldoende gewapend tegen gezondheidsrisico's?
- Was je voldoende verzekerd?
- Is de samenwerking met de partnerorganisatie vlot verlopen?
- Heb je ter plaatse de nodige veiligheidscontroles gedaan?

VRAGEN VOOR DE EVALUATIE CRISISAANPAK

1. Wat ging er fout?

- Wat is er gebeurd (plaats, datum en tijdstip)?
- Welke jongerenactiviteit was er toen bezig?
- Wie was erbij betrokken?
- Welke schade is er aangericht (fysiek, materieel, psychisch)?
- Wat zijn de oorzaken (menselijke fout, externe omstandigheden)?

2. Waarom ging het fout?

Zie vragen evaluatie risicometing +

- Waren je noodplannen up-to-date en aangepast?
- Heb je de juiste beslissingen genomen op het cruciale moment?
- Heb je de groep goed opgevangen?
- Hoe is de communicatie naar de ouders van de slachtoffers verlopen?
- Heb je efficiënt gecommuniceerd met je lokale partnerorganisatie?
- Hoe verliepen de contacten met externe diensten als hulpdiensten, ambassade, politie, verzekeringen, pers, enzovoort?

Wat zijn de gevolgen voor de organisatie?

- Heeft het imago van de organisatie schade geleden?
- Zijn er gerechtelijke gevolgen?
- Heeft het incident financiële consequenties?
- Wat is de impact op personeel en vrijwilligers?

CONCLUSIE EN LEERPUNTEN

Maak een onderscheid tussen wat goed is verlopen en dus moet behouden blijven,

-> voorbeelden

- We wisten vooraf precies welke de risico's waren van logeren in de grootstad.
- De samenwerking met Kathleen op het thuisfront verliep vlot.
- De jongeren hebben de regels zeer goed opgevolgd dankzij de zorgvuldige voorbereiding.

en wat minder goed ging en moet veranderen of verbeterd worden.

-> voorbeelden

- De EHBO-technieken zijn onvoldoende gekend.
- Onze screening van deelnemers moet zorgvuldiger gebeuren.
- We moeten onze partnerorganisatie vooraf beter leren kennen.

Laat een incident vooral geen reden zijn om je niet meer op het internationale pad te wagen.

3.2. NAZORG

Je bent weer veilig thuis. Toch is de kous niet af. De fysieke letsels zijn misschien nog niet geheeld. Deelnemers, hun ouders én ook begeleiders zelf kunnen nog worstelen met de psychische gevolgen van een noodsituatie. Ook je administratie afronden vergt nog je aandacht.

3.2.1 BASISREGELS SLACHTOFFEROPVANG

'Kika werd brutaal aangerand op de camping in Hongarije. Ze heeft het mij als eerste verteld. Ze gaat regelmatig nu naar een psycholoog. Ik heb er de eerste weken zelf ook niet goed van geslapen. Ik voelde me zelfs schuldig.'

Liliane, 25 jaar, Slovakije

Soms blijven jongeren piekeren over wat er gebeurd is. Ze zijn prikkelbaar, angstig of hebben nachtmerries. Ze klagen over lichamelijke ongemakken of schuldgevoelens. Andere personen sluiten zich af, willen niet meer praten of gaan de gebeurtenis mijden. Als begeleider kun je last krijgen van dezelfde symptomen. Enkele tips:

-> **Geef ruimte voor verwerking in de groep**

Geef de jongeren de kans om te blijven praten over wat gebeurd is. Druk hen op het hart dat verwerking heel wat tijd kan vragen. Zichzelf voldoende rust gunnen en ontspannen is belangrijk. Misschien is contact onderhouden met jongeren van de buitenlandse partnergroep een hulpmiddel. Zij zijn immers lotgenoten.

Geef het incident ook een plaats in de algemene evaluatie van het project. Evalueer samen met je partnergroep, als je die hebt, de gedragsregels in de groep, de kwaliteit van de voorbereiding en briefings ter plekke, de rol en de opvang van de jongeren tijdens de crisis. Sprokkel tips en aanbevelingen om gelijkaardige situaties in de toekomst te vermijden of beter op te vangen.

-> **Verwijs door naar gespecialiseerde hulp**

Verwijs jongeren zo nodig door naar een arts, psycholoog of dienst voor slachtofferhulp. In ernstige crisissituaties met doden en zwaargewonden ben je als begeleider of organisatie niet in staat om een doorgedreven of langdurige begeleiding te bieden. Je kunt dan een beroep doen op een dienst voor slachtofferhulp.

-> **Zoek zelf hulp als nodig**

Doe je als begeleider niet sterker voor dan je je echt voelt. Maak je je verwijten, voel je je machteloos, heb je lichamelijke klachten, angstige reacties of ben je neerslachtig? Zoek

zelf hulp als je er niet uit geraakt. Praat met andere begeleiders of personen binnen je organisatie. Of wend je tot een arts of dienst voor slachtofferopvang.

-> Onderhoud contact met slachtoffers en hun familie

Je kunt ouders en slachtoffers ondersteunen door hen regelmatig en nauwkeurig te informeren over de stand van zaken of verdere ontwikkelingen. Ouders appreciëren het als ze een vast contactpersoon hebben in je organisatie. Voor doorgedreven begeleiding, verwijs je door naar gespecialiseerde medische hulpverleners.

Je hebt deze mensen bovendien nodig bij de administratieve afhandeling van je dossier. Doe dit op een tactvolle manier. Betrek hen als zij dat wensen bij je interne evaluatie van de crisis.

 » Contactgegevens slachtofferopvang vind je op bladzijde 91. (nuttige adressen)

3.2.2 ADMINISTRATIE

De administratieve afhandeling van dossiers voor de verzekering, het ziekenfonds, de politie, de hulpdiensten, de ambassade, de bank, juridische diensten, enzovoort vraagt soms nog een pak werk. Als je echter zo veel mogelijk ter plaatse al hebt bijgehouden, ga je er sneller door. Bezorg de verzekering tijdig de nodige documenten om de terugbetaling te regelen. Denk aan aangifteformulieren, originele doktersvoorschriften en rekeningen, overlijdensakte, medisch attest, kopie politierapport, autopsieverslag, enzovoort.

Vaak zal je een beroep moeten doen op je lokale partnerorganisatie om documenten te verkrijgen en informatie te sprokkelen over evoluties die ter plaatse nog aan de gang zijn. Hou er rekening mee dat sommige documenten misschien vertaald moeten worden. En dat er wat tijd over kan gaan, als je originele documenten nodig hebt die vanuit het buitenland moeten verstuurd worden.

 » Meer over verzekeringen en gezondheid op bladzijde 73 en bladzijde 69. (Travelkits Verzekeringen en Gezondheid)
» De rol van de ambassade is toegelicht op bladzijde 62. (Focus op instanties)

3.3. VORMING EN VERSPREIDING VAN JE ERVARING

‘Bij een tweedegraads verbranding moet je de wonde afdekken met een steriel en nat laken tegen de pijn. Geleerd in de cursus EHBO van het Jeugd Rode Kruis. En meteen toegepast op Bartek op kamp in Polen.’
Leentje, 28 jaar, België

-> Vorming

Kwam je tot de conclusie dat je kennis of je vaardigheden om met een noodsituatie om te gaan niet voldoende aangescherpt zijn? Ga dan bijscholing volgen. Nuttig voor begeleiders, bestuur, secretariaat, enzovoort. Zodat je bij je volgende internationale project nog meer beslagen aan de start verschijnt.

 » Meer over vorming op bladzijde 13. (faq: Welke vorming is relevant?)

-> Verspreiding van ervaring

Je crisiservaringen én -oplossingen kunnen ongetwijfeld leerzaam zijn voor andere buitenlandse avonturiers. Maak een verslag, organiseer een briefing voor leden van je koepelorganisatie of netwerk en breng JINT op de hoogte. Wij luisteren graag naar jouw verhaal.

 » Meer over de rol van JINT op bladzijde 13. (Faq: wat kan JINT voor mij doen?)

III. FOCUS OP INSTANTIES

In dit deel:

1. De ambassade
2. Dringende Sociale Interventie Rode Kruis

1. DE AMBASSADE

Trefwoorden

diplomatie, consulaat, bijstand aan Belgen, ministerie Buitenlandse Zaken, reisadvies, Belgische vertegenwoordiging in het buitenland

Links

www.diplomatie.be (diensten/wonen in het buitenland/consulaire diensten)
www.diplomatie.be (op reis/reisadvies per land)

Wat is een ambassade?

Een ambassade is de *diplomatieke vertegenwoordiging* van een land in het buitenland. Naast de ambassade heeft de vertegenwoordiging soms ook één of meerdere (ere)consulaten en een permanente vertegenwoordiging ter plaatse. Deze diensten vallen onder de bevoegdheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken (FOD Buitenlandse Zaken).

Als Belg krijg je consulaire bijstand in het buitenland als je in ernstige moeilijkheden verkeert. Dan is de ambassade je enige en dus ook je eerste aanspreekpunt. De contactgegevens van de Belgische ambassade in je land van bestemming horen dus zeker in je noodpakket. Bij minder ernstige problemen ga je in eerste instantie hulp zoeken bij de plaatselijke politie, lokale hulpdiensten, lokale autoriteiten, enzovoort.

- » Een lijst met nuttige contactgegevens op reis, vind je op bladzijde 41. (Veilig ter plaatse, checklist wat meenemen in je noodpakket)
- » Contactgegevens ambassades op bladzijde 91. (Nuttige adressen)

Wanneer ga je naar de ambassade?

De ambassade biedt hulp aan Belgen in het buitenland, maar er komt een einde aan de bijstand zodra je weer op eigen krachten verder kunt. Vóór je vertrek consulteer je best het reisadvies van het ministerie van Buitenlandse Zaken op www.diplomatie.be. Ook ter plaatse

kun je de ambassade consulteren voor up-to-date veiligheidsadvies.

Als je in ernstige moeilijkheden verkeert, zoals bijvoorbeeld een ontvoering, een arrestatie of opsluiting, overlijden en repatriëring, een onrustwekkende verdwijning, een ernstig ongeval of zware ziekte, het uitbreken van een oorlog of een epidemie of verlies of diefstal van een paspoort, dan moet je contact opnemen met de ambassade. Het is dan ook een vast onderdeel in je noodplannen voor een ernstig ongeval met gekwetsten, arrestatie of opsluiting en verlies of diefstal van identiteitsdocumenten.

- » Over reisadvies lees je meer op bladzijde 25. (Risicometing vooraf/ Informatie verzamelen/ Reisadvies)
- » Over noodplannen lees je meer op bladzijde 45. (Veilig ter plaatse/SOS:noodplan in werking)

Naar welke ambassade ga je?

Ben je in de Europese Unie, dan vind je in elk land een Belgische vertegenwoordiging (ambassade of consulaat). In principe helpt men je verder in je eigen taal.

Ben je buiten de Europese Unie, dan is er een kans dat er geen Belgische diplomatieke vertegenwoordiging is. Je mag als Belg en burger van de Europese Unie echter de diplomatieke bescherming vragen van eender welke andere EU-lidstaat. De diplomatieke post van dat land zal je bescherming bieden en je behandelen alsof je een eigen onderdaan bent. De kans dat je wordt geholpen in het Nederlands is klein. Je moet je nationaliteit bewijzen aan de hand van je paspoort, identiteitskaart of een ander document.

Ben je in België met buitenlandse deelnemers? Dan wend je je tot de ambassade van het land van herkomst van de deelnemers. Ook hier geldt dezelfde regel dat elke EU-burger steun kan krijgen van een vertegenwoordiging van een EU-land als dat land zelf niet vertegenwoordigd is.

Wat kan de ambassade voor je doen?

- een vervangend document bezorgen bij verlies of diefstal van identiteitskaart of paspoort;
- helpen om iemand in België te contacteren;
- hulp bieden in geval van overlijden, bij een ernstig ongeval of zware ziekte;
- humanitaire hulp bieden in geval van arrestatie of opsluiting;
- hulp bieden bij het opsporen van vermiste personen;
- hulp geven aan slachtoffers van geweld of misdaad;
- bijstand geven bij repatriëring;
- een lijst bezorgen van lokale advocaten, geneesheren en tolken;
- in zeer uitzonderlijke gevallen: financiële hulp bieden.

Wat kan de ambassade niet doen?

- zorgen voor een voorkeursbehandeling (in een ziekenhuis, bij een dokter, in de gevangenis, voor excursies of bezoeken);
- bemiddelen om iemand uit de gevangenis te krijgen, juridisch advies geven in gerechtelijke procedures;
- optreden in privé zaken (betalen van hotelrekeningen, medische kosten, douanekosten, boetes, gerechtskosten, enzovoort);
- een visum verlengen;
- bemiddelen voor personen met een dubbele nationaliteit wanneer zij zich in het land van hun andere nationaliteit bevinden.

Wat doe je zelf vooraf?

Reis je buiten de Europese Unie? Dan is het zeker aan te raden om de ambassade en/of het ministerie van Buitenlandse Zaken vooraf te informeren over je komst. Bezorg hen de volgende gegevens: datum of periode van de activiteit, naam, geboortedatum en -plaats van deelnemers en begeleiders, contactgegevens van je organisatie, contactgegevens van de familie van de deelnemers (eventueel) en een reisroute of planning. Als zij alle contactgegevens vooraf hebben, kunnen zij sneller reageren in een noodgeval.

Overkomt je groep iets in het buitenland, dan brengt de ambassade het ministerie van Buitenlandse Zaken (dienst Bijstand aan Belgen in het buitenland) in België op de hoogte. De dienst Bijstand fungeert dan als spreekbuis tussen het gastland en België. Ze verwittigen bijvoorbeeld zelf de familie of duiden daarvoor de bevoegde instanties aan. Ze zijn de schakel om informatie door te geven en advies te geven over de te ondernemen acties.

Voor buitenlandse jongeren in je project in België kan het ministerie van Buitenlandse Zaken niets doen. Ze moeten zich wenden tot hun eigen ambassade in België. Als die er niet is, ga je naar een andere diplomatieke post die dat land permanent vertegenwoordigt.

 » Contactgegevens dienst Bijstand van het ministerie Buitenlandse Zaken op bladzijde 91. (Nuttige adressen en websites)

Crisiscentrum Buitenlandse Zaken

Bij zeer ernstige noodsituaties (grote natuurramp, ongeval waarbij veel Belgen betrokken zijn, vliegtuigkaping) opent het ministerie van Buitenlandse Zaken een crisiscentrum in België. Dit crisiscentrum is dan het communicatie- en coördinatiepunt.

Wat doet het crisiscentrum?

- contact onderhouden met de ambassade of het consulaat in het buitenland, de touroperators, de verzekeraars, enzovoort;
- Belgische slachtoffers identificeren of opsporen;
- Belgische slachtoffers op een veilige plaats samen brengen of repatriëren.

Wat doet het crisiscentrum niet?

- medisch advies geven;
- een overlijden zelf melden aan de familie;
- rechtstreeks contact opnemen met Belgen in het buitenland (enkel via de ambassade).

Je kunt het crisiscentrum telefonisch bereiken als het geopend is omwille van een crisis. Meer informatie over het crisiscentrum krijg je ook bij de dienst Bijstand.

2. DRINGENDE SOCIALE INTERVENTIE RODE KRUIS

Trefwoorden

Rode Kruis, ramp, opvang slachtoffers, psychische hulp

Links

www.rodekruis.be (activiteiten/hulp bij rampen)

Wat is Dringende Sociale Interventie (DSI)?

Deze dienst van Rode Kruis-Vlaanderen zorgt voor de psychosociale opvang van gewonde en niet-gewonde slachtoffers en hun familie en verwanten tijdens de acute fase van een ramp. De dienst

- biedt onthaal en onderdak aan de niet-gekwetste slachtoffers van een ramp;
- geeft psychologische en praktische ondersteuning aan slachtoffers;
- identificeert de identiteit en de locatie van slachtoffers;
- informeert familieleden, slachtoffers, overheden en andere betrokkenen;
- regelt de overdracht van acute hulp naar nazorg.

 » Over je groep opvangen bij een crisis, gaat het op bladzijde 50. (Veilig ter plaatse/ minicursus/de groep opvangen)

Wanneer doe je er een beroep op?

Je kunt DSI bereiken op het nummer 105 bij een ernstige noodsituatie op je internationaal project in België en bij een ernstig ongeval met je groep in het buitenland. Onder ernstige noodsituatie versta je een overval, een zelfmoord, een grote gasontploffing, verdrinking, overlijden, enzovoort.

Bij je voorbereiding kan DSI ook een kritische blik werpen op je eigen crisisplan. Je kunt dan eventueel ook afspreken in welke gevallen je op DSI beroep kunt doen. Stel je ook op de hoogte bij je koepelorganisatie of er al specifieke afspraken bestaan met DSI.

Wat kan DSI voor je doen?

Bij een noodsituatie in België komt DSI je te hulp. DSI komt alleen tussen als er geen specifieke voorzieningen zijn of omwille van het massale en/of onverwachte karakter van de ramp. Een DSI-actie wordt afgesloten als andere instanties de hulpverlening kunnen overnemen.

Bij een noodsituatie in het buitenland is de rol van DSI eerder beperkt. DSI kan enkele mensen naar het buitenland sturen om voor opvang te zorgen. Dat gebeurt echter alleen als er in het land geen gelijkaardige voorzieningen zijn. Het is dus raadzaam om in de eerste plaats hulp te vragen bij de lokale hulpdiensten, het lokale Rode Kruis of organisaties voor psychosociale opvang ter plaatse. DSI kan wel zorgen voor de opvang van de achterblijvers (familie, verwanten, andere groepsleden) in België. De dienst kan helpen met het zoeken naar oplossingen, bijvoorbeeld hoe de reünie van slachtoffers en familieleden organiseren.

- » Over ouders inlichten bij crisis, gaat het op bladzijde 51. (Veilig ter plaatse/minicursus/ ouders inlichten)
- » Contactgegevens DSI vind je op bladzijde 91. (nuttige adressen)

IV. TRAVELKIT GEZONDHEID

In deze Travelkit:

- ‘To-do’ lijstje voor vertrek
 - EHBO-verantwoordelijke
 - EHBO-materiaal
 - EHBO-vorming
 - Medische fiches
 - Ziekteverzekering
 - Inentingen

- Tijdens je project
 - Knipperlichtjes voor elke dag
 - Help! Gewond

STEL JE VOOR ...

Tien van de twintig deelnemers kampen na een bezoekje aan de avondmarkt in een Portugees vissersplaatsje met zware diarree.

Een jongere wordt in hartje Warschau op straat aangereden door een motorfiets, raakt gewond aan het been en moet voor verdere verzorging gerepatriëerd worden.

Je moet de hulpdiensten verwittigen omdat een begeleider aangevallen werd door een razende bijenzwerm in Thailand.

1. ‘TO-DO’ LIJSTJE VOOR VERTREK

Op je buitenlands avontuur word je geconfronteerd met andere eetgewoonten, andere hygiënische omstandigheden en een ander klimaat dan je gewoon bent. Verre en lange reizen kunnen vermoeidheid veroorzaken en eisen soms een aanpassing van het leefritme. Bij het opmaken van je risicometing verdient gezondheid dan ook een eigen plek.

Tijdens de voorbereidingsfase zorgen begeleiders en deelnemers voor aan het klimaat aangepaste kleding, de medicijnen voor bestaande ziekten van de deelnemers en de inentingen die vereist zijn voor het land van bestemming. Een medische check-up bij de huisarts kan nooit kwaad.

Tijdens je project en de reis moet je rekening houden met de gevolgen van bijvoorbeeld een jetlag en attent zijn voor de hygiëne van voedsel. Let ook op de kwaliteit van het drinkwater, mijd al te grote blootstelling aan de zon en let op met activiteiten op grote hoogte.

Bescherm je tegen geslachtsziekten, gevaarlijke insecten en dieren.

Meer info

- gezondheidstips op www.reismicrobe.be (op reis/gezond op reis)
- info per land op www.diplomatie.be (op reis)
- gezondheid op reis op www.belgium.be (gezondheid/op reis)

» Risicometing opmaken: zie bladzijde 19. (Risicometing vooraf)

De EHBO-verantwoordelijke

Duid een EHBO-verantwoordelijke aan die zorgt voor de EHBO-koffer, de medische fiches van de deelnemers en kleine medische behandelingen. Vertrek je naar tropische oorden, informeer je dan over tropische ziekten en zorg ervoor dat deelnemers en begeleiders op tijd hun vaccinatieschema starten.

Werk je met één of meerdere partnergroepen, duid dan eventueel verschillende personen aan die de eerstehulpverlening voor de jongeren opvolgen. De EHBO-verantwoordelijken moeten op basis van gezond verstand kunnen oordelen wanneer ze zelf een probleem kunnen oplossen en wanneer professionele hulp nodig is. Hun gsm-nummer hoort thuis in je lijstje 'contactgegevens voor noodgevallen'.

- » Zie ook contactgegevens verzamelen op bladzijde 28 (Risicometing vooraf/contactgegevens verzamelen) en taken verdelen op bladzijde 34. (Risicometing vooraf/taken verdelen en competenties)
- » Over inentingen gaat het op bladzijde 70. (Travelkit Gezondheid/inentingen)

EHBO-materiaal

Voor EHBO ter plaatse kun je afspreken met je partnergroep wie de EHBO-koffer in orde maakt. Dat is een onmisbaar deel van je voorbereiding. Elke begeleider moet weten waar de koffer zich bevindt en wat de inhoud ervan is. Neem altijd een EHBO-tochtpakketje mee voor onderweg. Dat is een afgeslankte versie van een EHBO-koffer. Ga je risicosporten beoefenen, zorg dan zeker voor aangepaste EHBO-voorzieningen.

Je kunt een EHBO-koffer of -rugzak aankopen of ontlenen bij het Jeugd Rode Kruis of het Vlaamse Kruis. Stuur je aanvraag ruim een maand voor je vertrek. Je kunt ook een koffer laten samenstellen door een arts of apotheker.

Reis je naar een land dat op medisch vlak nogal afwijkt van België of waar niemand van de begeleiders de taal machtig is, neem dan best je eigen EHBO-koffer mee. Veelgebruikte medicijnen in België zijn in andere landen immers misschien minder vlot verkrijgbaar of worden er onder een andere merknaam verkocht.

In je medicijnenkit

- insectenwerend middel, klamboe, anti-jeukmiddel
- ontsmettingstabletten voor water, waterfilter, oraal rehydratatiezout
- zonnwerende producten (hoge beschermingsfactor), beschermende lippenstift met UV-filter, UV-werende kleding, aftersun
- geneesmiddelen: middel tegen reisziekte en diarree, laxeermiddel, pijnstillers, malariatabletten (als geadviseerd), middel tegen hoogteziekte, antibiotica (op voorschrift, in overleg met de dokter), oogdruppels, neusdruppels, anticonceptiva, zalf tegen insecten-beten, ontsmettingsmiddel

-> Een inventaris van de inhoud van een EHBO-koffer en EHBO-tochtpakketje vind je op www.steunpuntjeugd.be (thema's/jeugdtoerisme/belangrijke spelregels/EHBO op kamp).

» Contactgegevens van het Jeugd Rode Kruis en het Vlaamse Kruis vind je op bladzijde 91. (Nuttige adressen)

EHBO-vorming

Bij Jeugd Rode Kruis kun je een eerstehulpinitiatie voor jeugdleiders van 2 à 3 uur aanvragen. Als je een volledige cursus van 2 maal 12 uur volgt, leer je alle EHBO-basishandelingen. Ook het Vlaamse Kruis organiseert vormingsavonden voor EHBO in jeugdverenigingen. Natuurlijk kun je zelf ook een EHBO-vorming organiseren met de hulp van een arts of verpleegkundige. Of misschien organiseert je koepelorganisatie wel een cursus voor begeleiders.

Heb je een EHBO-attest? Neem het mee in je noodmap.

- » De inhoud van je noodmap: zie checklist op bladzijde 40. (Veilig ter plekke/ checklist wat meenemen in je noodpakket)
- » Adressen voor vorming op bladzijde 91. (Nuttige adressen)

Medische fiches

Een degelijk ingevulde medische fiche is onmisbaar voor elk internationaal project. Je bergt de medische fiches van de deelnemers en begeleiders op in je noodmap. Deze map maak je in orde tijdens de voorbereiding van je project. Voor sommige aan gezondheid gerelateerde zaken heb je toestemming nodig. Denk maar aan

- toestemming van de ouders voor medische behandeling;
- toestemming van de jongere om contact op te nemen met familie in een noodsituatie;
- eventueel toestemming voor de organisatie om zelf in noodgevallen contact op te nemen met verwanten.

De privacywetgeving stelt dat slechts één persoon per project inzagerecht heeft in de fiches. De fiches moeten bewaard worden op een 'verzekerde plaats' achter slot en grendel. Heb je deelnemers met speciale medische noden, breng dan wel de nodige begeleiders, eventueel ook van je partnergroep, op de hoogte. Denk maar aan aandoeningen als suikerziekte, astma, epilepsie, enzovoort. Hetzelfde geldt voor deelnemers met psychische problemen of in probleemsituaties. Om dezelfde privacyreden moet je de fiches na je project vernietigen.

Opslag van medische gegevens is verboden. Zorg er voor dat de jongere weet wie er op de hoogte is van wat.

- » De inhoud van je noodmap: zie checklist op bladzijde 40. (Veilig ter plekke/checklist)
-> Model medische fiche: www.steunpuntjeugd.be (thema's/jeugdtoerisme/belangrijke spelregels/EHBO op kamp)

Ziekteverzekering

Goed verzekerd zijn voor dringende medische hulp bij ziekte of een ongeval in het buitenland, is essentieel. Elke Belg is verplicht aangesloten bij een ziekenfonds. Zorg dat alle deelnemers hun Europese ziekteverzekeringskaart en de World Assistance Card (EuroCross) meenemen en informeer je over de modaliteiten van de ziekteverzekering in je land van bestemming.

- » Meer over ziekteverzekering in de Travelkit Verzekeringen op bladzijde 73.

Inentingen

Trek je met je groep naar tropische oorden, informeer je dan over de nodige vaccinaties tegen ziekten als malaria, gele koorts, tyfus, enzovoort. Voor sommige ziekten moet je minimaal twee maanden op voorhand aan het vaccinatieprogramma beginnen. Je kunt je laten vaccineren bij je huisarts of in één van de vaccinatiecentra. Ook na terugkomst moet je attent blijven. Krijg je buikpijn, diarree, huidaandoeningen of jeuk, meld dan altijd aan de arts dat je naar een tropisch land bent gereisd. Het Instituut voor Tropische Geneeskunde is dé instantie waar je terecht kunt voor informatie en consultaties.

- » Contactgegevens van het Instituut voor Tropische Geneeskunde op bladzijde 91. (Nuttige adressen). Veel nuttige informatie op hun website: www.reisgeneeskunde.be.

2. TIJDENS JE PROJECT

KNIPPERLICHTJES VOOR ELKE DAG

Bij de start van het project

- EHBO-koffer controleren;
- medicijnen en medische fiches veilig opbergen (achter slot en grendel);
- EHBO-ruimte inrichten ;
- deelnemers brieven bij wie ze terecht kunnen met ziekte en ongemakken.

En daarna

- medische handelingen verrichten;
- risico's voor gezondheid in het oog houden;
- attent zijn voor ziekteverschijnselen bij de deelnemers;
- met deelnemers naar de dokter of het ziekenhuis gaan;
- medisch dagboek bijhouden;
- andere begeleiders op de hoogte houden.

HELP! GEWOND

Je hebt bij je voorbereiding een noodplan opgemaakt voor wanneer deelnemers gekwetst raken bij een ongeval. De noodprocedure voor een ongeval met gekwetsten is beschreven op bladzijde xx. (Veilig ter plaatse/SOS: noodplan in werking/ ongeval met gekwetsten). Hier volgt nog een korte toelichting bij:

-> Eerste hulp verlenen

Basisregels EHBO:

- geen gevaar: slachtoffer niet verplaatsen (risico op rugletsel);
- slachtoffer verplaatsen als nodig (techniek van de noodverplaatsing);
- vitale functies bewaken en zo nodig reactiveren: bewustzijn, ademhaling, hartslag;
- bij het slachtoffer blijven en comfort verhogen (praten, geruststellen, toedekken).

- » Cursus EHBO: zie op bladzijde 69. (Travelkit Gezondheid/EHBO-vorming)
-> Concrete EHBO-regels bij verschillende noodgevallen, zie *Loslopend Wild/Veiligheid en gezondheid/Ongevallen* en ook *Eerste hulp voor jeugdleiders* (brochure met EHBO-tips). Zie leeslijst op bladzijde 95.

-> Hulpdiensten verwittigen

Benader het slachtoffer en zorg dat je een goed beeld van zijn of haar toestand krijgt. Als je niet zeker bent of niet meteen letsels kunt vaststellen (bijvoorbeeld bij hersenschudding), neem dan het zekere voor het onzekere en verwittig de hulpdiensten.

Wat melden?

Wie ... gewond is en hoeveel gewonden er zijn

Geef het aantal slachtoffers op en of het gaat om kinderen, jongeren of volwassenen. Vermeld ook belangrijke gegevens zoals bijvoorbeeld zwangerschap of hartaandoening.

Wat ... er is gebeurd

Geef een juiste beschrijving van het ongeval, kort en bondig. Vertel wat er is gebeurd, beschrijf de letsels van de slachtoffers, de toestand van de vitale functies (bewustzijn, ademhaling en hartslag) en geef aan of er nog gevaren zijn (geknelde slachtoffers, brand, enzovoort).

Waar ... de gewonden zich bevinden

Geef het volledige adres: gemeente, wijk, straat, huisnummer. Geef een plaatsomschrijving als het adres niet gekend is, door herkenningspunten in de omgeving (monument, supermarkt, benzinestation, ...) te noemen.

Hoe ... schat je de ernst van de situatie in

Geef je persoonlijke indruk weer.

 » Nummers van de hulpdiensten in binnen- en buitenland vind je op bladzijde 91. (Nuttige adressen en websites)

V. TRAVELKIT VERZEKERINGEN

In deze Travelkit:

1. Check-up voor vertrek
2. Tips ter plaatse
3. Na thuiskomst
4. Overzicht nuttige verzekeringen
 - Bijstand van het ziekenfonds
 - Bijstand EuroCross
 - Burgerlijke aansprakelijkheid
 - Lichamelijke ongevallen
 - Hospitalisatieverzekering
 - Risicosporten
 - Reisbijstand
 - Annulering
 - Bagage
 - Auto

BEN JE VERZEKERD ... ?

Op je sportieve uitwisseling in Liechtenstein ga je zweefvliegen en klimmen. Je neemt meer risico's dan bij een partijtje tennis.

Een jongere verwondt een Engelse jongen van je partnergroep bij een potje voetbal.

Als begeleider rijd je met je auto in Nederland een fietser aan. De fiets is zwaar beschadigd.

De bagage van vijf jongeren gaat verloren op de trein tussen Frankrijk en Spanje.

1. CHECK-UP VOOR VERTREK

Goed verzekerd zijn, is essentieel bij een internationaal project. Bij het maken van je risicometing zul je automatisch een lijstje krijgen van de risico's waarmee je te maken krijgt. Je moet systematisch nagaan of het de moeite loont om je daarvoor te verzekeren. Als je met een buitenlandse partnergroep samenwerkt, moet je afspreken wie welk deel van de activiteiten verzekert. Daarvoor moet je duidelijke informatie uitwisselen over het programma.

» Over de risicometing lees je op bladzijde 19. (Risicometing vooraf)

1 - LIJST OP

Maak een lijstje van risico's waarvoor je je wil verzekeren tijdens je internationaal project. Denk aan ziekte, ongeval, repatriëring, bagage, annulering, sport en avontuur, enzovoort. Dit lijstje maak je op basis van je risicometing. Stel je telkens de vraag hoe hoog de kosten voor die risico's kunnen oplopen. Let op, situaties waar er opzet, dronkenschap of drugsgebruik in het spel zijn, zijn nooit verzekerd.

2 - CHECK

Check welke verzekeringen je al hebt

- omdat je leden verzekerd zijn via een persoonlijke verzekering (ziekenfonds, familiale polis, kredietkaart, enzovoort);
- omdat je landelijke jeugddienst of koepel ze voor je heeft afgesloten;
- omdat ze tot het standaard verzekeringpakket horen van je organisatie of groep.

3 - BESTUDEER

Ga voor elk van deze verzekeringen na

- of ze geldt in je land van bestemming;
- of ze geldt voor de ganse duur van je project ;
- voor welk bedrag je verzekerd bent;
- welke franchise er is;
- ...

4 - WEEG AF

Maak een kosten-batenanalyse en overweeg waar je extra wil verzekeren of een uitbreiding wil aanvragen voor een bepaald land of bepaalde periode. Soms is het sop de kool niet waard is. Bestudeer daarom goed de polissen en let op de kleine lettertjes. Sommige dekkingen komen vaak in combinatie voor, bijvoorbeeld reisbijstand, annulering, bagage en voertuig. Een combinatieverzekering is meestal goedkoper dan afzonderlijke polissen. Laat je zo nodig bijstaan door een makelaar of verzekeringsagent.

5 - INFORMEER

Informeer je over de procedure die je moet volgen en de formulieren die je moet inleveren als je een schadegeval hebt. Verzamel de contactgegevens (met aansluitingsnummer en contactpersoon) en blanco aangifteformulieren in je noodmap. Spreek af wie jullie interne contactpersoon is voor de verzekering.

- » De checklist voor de samenstelling van je noodmap vind je op bladzijde 40. (veilig ter plaatse/checklist wat moet er in de noodmap)
- » Meer over taken verdelen in noodgevallen lees je op bladzijde 34. (Risicometing vooraf/taken verdelen en competenties)

2. TIPS TER PLAATSE BIJ SCHADEGEVAL

1 - CONTACT

Neem contact op met je verzekeringsmaatschappij. Informeer hen grondig over de toestand en vraag na welke documenten je moet verzamelen.

2 - THUISFRONT

Breng de crisiscel op het thuisfront op de hoogte. Soms is het handiger als je contactpersoon in België verder contact opneemt met de verzekering in plaats van dat vanuit het buitenland te doen.

3 - VASTSTELLINGEN

Laat lichamelijke schade vaststellen door een dokter. Laat het feit officieel vaststellen door de politie (proces-verbaal).

4 - FORMULIEREN

Vul de blanco aangifteformulieren in. Hou alle originele doktersvoorschriften, rekeningen, medische attesten, (politie)verslagen, enzovoort bij. Vul je de formulieren elektronisch in, maak dan zeker een print.

- » Meer over noodprocedures in het algemeen op bladzijde 45. (Veilig ter plaatse/SOS: noodplan in werking)

3. NA THUISKOMST

1 - DOCUMENTEN

Bezorg je verzekeringsmaatschappij tijdig alle originele documenten (doktersvoorschriften, kopie van proces-verbaal, verklaringen van arts of ziekenhuis, enzovoort). Als je met een partnerorganisatie werkt, is dit een gedeelde verantwoordelijkheid.

2 - EVALUEER

Evalueer het nut van de verzekering(en) die je afsloot en ook de samenwerking en dienstverlening als je een beroep moest doen op de dekking.

» Over evaluatie en administratieve afhandeling, lees bladzijde 57. (Terug thuis)

4. OVERZICHT NUTTIGE VERZEKERINGEN

4.1. BIJSTAND VAN HET ZIEKENFONDS

Elke Belgische jongere is verplicht aangesloten bij een ziekenfonds. De ziekteverzekering vergoedt (als eerste) een deel van de kosten bij dringende medische verzorging bij ziekte en ongeval in het buitenland.

Kleine kosten zoals een doktersbezoek, een tandartsraadpleging of gewone geneesmiddelen betaal je ter plaatse. Hou betaalbewijzen, voorschriften, geneesmiddelenvignetten bij en geef die na thuiskomst aan je ziekenfonds. Je krijgt ze volledig of gedeeltelijk terugbetaald. Alle ziekenfondsen zijn aan dezelfde regels onderworpen voor de terugbetaling.

Bij grote bedragen, bij opname in een ziekenhuis of wanneer repatriëring nodig is, neem je binnen de 48 uur contact op met EuroCross. EuroCross springt meteen bij voor de betaling.

» Bijstand via EuroCross, lees bladzijde xx. (Travelkit Verzekeringen, bijstand Eurocross)

INHOUD

Drie maanden

De verplichte verzekering komt slechts tussen bij een tijdelijk verblijf in het buitenland. Een tijdelijk verblijf is een verblijf van maximaal drie maanden.

Landen met akkoord

Het bedrag van de tussenkomst via de verplichte ziekteverzekering verschilt naargelang het land. Er bestaat een onderscheid tussen de landen waarmee België een overeenkomst (of bilateraal akkoord) heeft voor deze terugbetalingen en de landen waarmee geen akkoord bestaat.

In de landen met een akkoord, krijg je terugbetaling volgens het daar ter plaatse geldende tarief. Je krijgt dus dezelfde terugbetaling als de plaatselijke bevolking. Dit geldt in de landen van de Europese Unie, Zwitserland, Noorwegen, IJsland en Liechtenstein. Let op: dit tarief kan lager zijn dan het tarief dat wij in België gewend zijn. Anderzijds bestaat er ook een overeenkomst met een aantal aan Europa grenzende landen (Algerije, Bosnië-Herzegovina, Kroatië, de Republiek Macedonië, Marokko, Montenegro, Servië, Tunesië en Turkije). Voor deze landen vraag je vooraf bij je ziekenfonds het formulier 'tijdelijk verblijf' aan. Als het behandelende ziekenhuis ter plaatse erkend is door de plaatselijke verzekering (meestal gaat het om openbare of staatsziekenhuizen), betaal je op voorlegging van je Europese ziekteverzekeringskaart of het formulier alleen het remgeld.

Landen zonder akkoord

In de landen zonder akkoord (buiten Europa), word je terugbetaald volgens het Belgische tarief, maar enkel bij dringende ziekenhuisopname. Voor dure landen (Verenigde Staten, Canada, Japan, Australië, Zuid-Afrika) dekt de terugbetaling maar een zeer beperkt deel van de kosten. Voor ambulante zorgen zoals dokters- of tandartsbezoek en bij aankoop van geneesmiddelen word je dus niet terugbetaald. Het is aangeraden een bijkomende reisbijstandsverzekering af te sluiten.

LET OP

Privézorg

In privéziekenhuizen in Europa wordt de Europese ziekteverzekeringskaart doorgaans niet aanvaard. De meeste Spaanse, Britse, Italiaanse en Portugese ziekenhuizen zijn privé en vallen dus niet onder de Europese ziekteverzekering. Je zal dus zelf moeten opdraaien voor de kosten. Of je bijkomend verzekeren via een reisbijstandsverzekering.

Langer dan drie maanden

Wanneer je project of activiteit in het buitenland langer dan drie maanden duurt, zorg dan dat je deelnemers zich goed informeren bij hun ziekenfonds over of en hoe ze verzekerd kunnen blijven tijdens hun afwezigheid en op het ogenblik van hun terugkeer. Je kunt in deze gevallen een aanvullende reisbijstandsverzekering afsluiten.

» Meer over reisbijstandsverzekering op bladzijde 83. (Travelkit Verzekeringen/ reisbijstandsverzekering)

Wat meenemen?

Europese Ziekteverzekeringskaart (European Health Insurance Card)

- geldig in de Europese Unie, Zwitserland, Noorwegen, IJsland en Liechtenstein
- voorleggen bij medische verzorging in het ziekenhuis, in sommige landen ook bij doktersbezoek of in de apotheek

World Assistance Card (WAC) van EuroCross

- vermeldt het telefoonnummer in geval van grote kosten of opname in het ziekenhuis
- is geen bewijs dat je in orde bent met de verzekering!

SIS-kaart en kleefbriefjes van het ziekenfonds laat je thuis. Ze zijn enkel geldig in België.

Meer info

- je ziekenfonds
- de paperassensite van JINT: www.kamiel.info (ziekteverzekering)
- www.reismicrobe.be (op reis/paperassen/goed verzekerd op reis)
- het dossier Reisverzekeringen van Wegwijzer (enkel voor leden): uitgebreide informatie en overzicht verschillende ziekenfondsen (2007)

4.2. BIJSTAND EUROCCROSS

Eurocross is de aanvullende reisverzekering van het ziekenfonds. Ze vergoedt de kosten voor medische verzorging, hospitalisatie en repatriëring in geval van ziekte of ongeval in het buitenland. Het moet altijd gaan om dringende medische verzorging, dus voor een spontane, onvoorziene ziekte of ongeval.

Het is een ruimere verzekering die bovenop de terugbetaling via de gewone ziekteverzekering komt. In landen waarmee geen overeenkomst bestaat (zie bijstand van het ziekenfonds), wordt de aanvullende verzekering meteen aangesproken.

 » Bijstand van het ziekenfonds, lees bladzijde 73. (Travelkit Verzekeringen, bijstand ziekenfonds)

INHOUD

De EuroCross bijstand is beperkt tot drie maanden.

De bijstand houdt in:

- advies en begeleiding van de patiënt ter plaatse en van de familie in België;
- contact en overleg met het ziekenhuis of de behandelende arts ter plaatse;
- medische feedback bij de behandeling;
- versturen van de nodige documenten en betalen van de medische kosten;
- organisatie van een repatriëring als dat medisch noodzakelijk is;
- bij overlijden: overbrengen van het stoffelijk overschot naar België.

EuroCross komt niet tussen bij:

- een ongeval door een gevaarlijke sport (alpinisme, zweefvliegen, enzovoort);
- een repatriëring om andere dan medische redenen (bijvoorbeeld overlijden van familielid, schade aan je huis).

 » Verzekering bij risicosporten, lees bladzijde 82. (Travelkit Verzekeringen, risicosporten)

! LET OP

Verschillen per ziekenfonds

De voorwaarden van de aanvullende verzekering verschillen van ziekenfonds tot ziekenfonds. Zorg dus dat je zelf en ook je deelnemers op de hoogte zijn van wat EuroCross bij hun ziekenfonds precies dekt.

Langer dan drie maanden

Wanneer je project of activiteit in het buitenland langer duurt dan drie maanden, zorg dan dat je deelnemers zich goed informeren bij hun ziekenfonds over of en hoe ze verzekerd kunnen blijven tijdens hun afwezigheid en op het ogenblik van hun terugkeer. Je kunt in dit geval ook kiezen voor een aanvullende reisbijstandsverzekering.

 » Meer over reisbijstandsverzekering op bladzijde 83. (Travelkit Verzekeringen/ reisbijstandsverzekering)

Contact met de ziekteverzekering

De medische vaststellingen ter plaatse moeten op de juiste manier gebeuren. Informeer je op voorhand bij je ziekenfonds over welke betaalbewijzen of formulieren je nodig hebt om terugbetaling te verkrijgen. Dit kan verschillend zijn per ziekenfonds.

Wanneer verwittigen?

Hospitalisatie: binnen 48 uur. Als het mogelijk is, contacteer je de verzekeraar vóór de ziekenhuisopname om geen twijfel te hebben over wie de kosten draagt.

Repatriëring: zo snel mogelijk. Geef naam en telefoonnummer door van de dokter die de patiënt behandelt. Zonder voorafgaand medisch contact kan de verzekeraar geen repatriëring organiseren. Zorg ervoor dat de arts ter plaatse voldoende Frans of Engels spreekt om met de dokter van de verzekeringsmaatschappij te kunnen communiceren.

Operatie: tenminste 10 dagen vooraf. Als het gaat om noodhospitalisatie, moet je de verzekeraar ten laatste 48 uur na de opname verwittigen.

Ongeval: informeer je verzekering over de omstandigheden waarin het ongeval plaatsvond (plaats, datum, tijd en oorzaken) en geef namen van getuigen door.

Meer info

- je ziekenfonds
- www.eurocross.be
- de paperassensite van JINT: www.kamiel.info (ziekteverzekering)
- het dossier Reisverzekeringen van Wegwijzer (enkel voor leden): uitgebreide informatie en overzicht verschillende ziekenfondsen (2007)

4.3. VERZEKERING BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID (LEDEN EN BEGELEIDERS)

Deze polis dekt de lichamelijke of stoffelijke schade die wordt veroorzaakt door nalatigheid of fouten van begeleiders en leden. Voor verenigingen aangesloten bij een erkende landelijke jeugdorganisatie is deze verzekering verplicht. Ook wie met vrijwilligers werkt, is verplicht om een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid af te sluiten voor de vrijwilligers. Vraag dit na bij je koepel.

De meeste polissen burgerlijke aansprakelijkheid zijn geldig voor heel Europese Unie. Zo niet, vraag dan of een tijdelijke uitbreiding mogelijk is. Reis je verder weg, dan kun je je ook verzekeren via een reisbijstandsverzekering.

» Reisbijstandsverzekering, lees bladzijde 83. (Travelkit verzekeringen, reisbijstand)

INHOUD

Als begeleider kun je aansprakelijk worden gesteld voor

- schade aan andere personen door eigen fouten (algemene burgerlijke aansprakelijkheid);
- schade veroorzaakt door fouten van personen voor wie je moet instaan (specifieke burgerlijke aansprakelijkheid).

Een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid beschermt je tegen claims van derden voor schade. Om een beroep te kunnen doen op de dekking moet je je verantwoordelijk gedragen en aan twee plichten voldoen: de organisatieplicht en de toezichtplicht. De organisatieplicht houdt in dat je bij de voorbereiding van een activiteit aandacht besteedt aan mogelijke gevaren en je voorzorgen neemt. De toezichtplicht houdt in dat je ervoor zorgt dat jongeren zichzelf en elkaar niet in gevaar brengen tijdens de activiteiten. Je moet reageren op wat de jongeren doen.

Tegen deze plichten mag je geen fouten maken. Hanteer als stelregel vanuit je organisatie het 'gebruik-je-gezond-verstand' principe. Anderzijds moet je ook geen supermens zijn. Waakzaam en voorzichtig zijn, zoals van 'goede ouders' wordt verwacht, is voldoende.

LET OP

Uitsluitingen

Als je een wagen bestuurt, dan geldt deze polis niet. Je doet dan een beroep op je

autoverzekering. Bij schade door dronkenschap en verdovende middelen, door opzet, vandalisme en diefstal of door betogingen en sociale onlusten komt deze polis niet tussen.

Familiale polis

De verzekering burgerlijke aansprakelijkheid is erg belangrijk als aanvulling op de familiale polis van de individuele leden en begeleiders. Als je weet dat de familiale polis vaak niet geldig is in het buitenland, wordt een degelijke verzekering burgerlijke aansprakelijkheid des te belangrijker. Een woordje uitleg.

Bij incidenten tijdens activiteiten in een jeugdgroep wordt altijd eerst de familiale polis van de leden aangesproken. Een familiale polis is eigenlijk een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid die geldt voor de leden van een gezin. Ongevallen veroorzaakt door kinderen als lid van een jeugdvereniging zijn in de waarborg van een familiale polis inbegrepen. De schade veroorzaakt door begeleiders in een jeugdvereniging wordt soms uitgesloten in de familiale polis.

Als de familiale polis niet voldoet of als leden of begeleiders die niet hebben afgesloten, komt de verzekering burgerlijke aansprakelijkheid van je vereniging tegemoet in de kosten. Burgerlijke aansprakelijkheid is in dat opzicht een cruciale verzekering.

» Autoverzekering: zie op bladzijde 86. (Travelkit Verzekeringen/autoverzekering)
Meer info

- www.steunpuntjeugd.be (thema's/regelgeving/aansprakelijkheid en verzekeringen)
- Loslopend Wild/Aansprakelijkheid en verzekeringen. Zie leeslijst op bladzijde xx.

4.4. VERZEKERING LICHAAMELIJKE ONGEVALLEN (VOOR ORGANISATIES)

Deze verzekering dekt lichamelijke ongevallen waarvan leden en begeleiders het slachtoffer worden tijdens activiteiten die je organiseert. Daartoe behoren ook uitstappen en vakanties.

Grote jeugdbewegingen stellen deze verzekering verplicht voor de plaatselijke afdelingen. Kijk dit na. De meeste polissen lichamelijke ongevallen zijn geldig voor heel de Europese Unie. Zo niet, vraag dan of een tijdelijke uitbreiding voor je land van bestemming mogelijk is. Reis je verder weg, dan kun je je verzekeren via een reisbijstandsverzekering.

» Reisbijstandsverzekering, lees bladzijde 83. (Travelkit verzekeringen, reisbijstand)

INHOUD

De verzekering lichamelijke ongevallen is een aanvulling op de aansluiting bij het ziekenfonds van de individuele leden en begeleiders. Bij incidenten wordt altijd eerst het ziekenfonds aangesproken. De polis geldt bij ongevallen met lichamelijke schade waarbij er geen aansprakelijkheid in het geding is. Gewone sporten zoals tennis, voetbal of volleybal worden gedekt. Vaak dekt de polis ook voedselvergiftiging, insectenbeten en -steken, giftige voedingsstoffen of een poging om een persoon in gevaar te redden. Kijk dit best even na.

LET OP

Ongevallen als gevolg van een *gevaarlijke sport* (klimmen, raften, enzovoort) worden **niet** gedekt.

» Meer over verzekering risicosporten op bladzijde 82. (Travelkit Verzekeringen, risicosporten)

Meer info

- www.steunpuntjeugd.be (thema's/regelgeving/aansprakelijkheid en verzekeringen)
- Loslopend Wild/Aansprakelijkheid en verzekeringen. Zie leeslijst op bladzijde 91.

4.5. HOSPITALISATIEVERZEKERING

Een hospitalisatieverzekering betaalt in essentie ziekenhuiskosten terug. In vele gevallen komt ze tussen voor het bedrag dat niet door het ziekenfonds wordt betaald. Hebben je deelnemers een hospitalisatieverzekering? Neem dan de contactgegevens mee naar het buitenland. Je kunt aan de deelnemers suggereren om een tijdelijke hospitalisatieverzekering af te sluiten voor de duur van je project. Dit kan bij het ziekenfonds of bij een private verzekeringsmaatschappij.

Inhoud

Een hospitalisatieverzekering kan de ziekenhuisfactuur, vaccinaties of plaatselijk vervoer naar een ziekenhuis in het buitenland vergoeden, informatie geven over de medische infrastructuur, begeleiding tijdens de behandeling bieden, geneesmiddelen verzenden, repatriëring betalen, enzovoort.

Let op

Een hospitalisatieverzekering komt meestal niet tussen in ambulante kosten zoals dokters- of tandartsbezoek of aankoop van geneesmiddelen. De keuze van het ziekenhuis is soms ook beperkt.

Meer info

- je ziekenfonds
- het dossier Reisverzekeringen van Wegwijzer (enkel voor leden): uitgebreide informatie en overzicht verschillende ziekenfondsen (2007)

4.6. VERZEKERING RISICOSPORTEN

Als je van plan bent om risicosporten te beoefenen, neem je best een specifieke verzekering hiervoor. Risicosporten zijn bijvoorbeeld valschermspringen, diepzeeduiken, parapente, alpinisme, elasticspringen, rafting, speleologie, deltavliegen, bobslee, zweefvliegen, parasailing, rodelen, schansspringen, canyoning, paragliding of ijsklimmen.

De gewone ziekteverzekering (EuroCross), de verzekering lichamelijke ongevallen van je organisatie en de meeste reisbijstandsverzekeringen verzekeren geen ongevallen door het beoefenen van risicosporten. Je kunt je eventueel laten verzekeren bij de Vlaamse Klim-

en Bergsportfederatie (KBF Vlaanderen). Die biedt een bergsportverzekering aan voor zijn leden.

INHOUD

De verzekering risicosporten is inbegrepen in het lidmaatschap van KBF Vlaanderen. Dat wil zeggen dat je ze niet afzonderlijk kunt afsluiten. Ze dekt wereldwijd ongevallen ten gevolge van bergsport: sportklimmen, wandelen, bergwandelen, bergbeklimmen, speleologie, canyoning, rotsklimmen en bergskiën, alsook de burgerlijke aansprakelijkheid.

Bij ongevallen komt het basispakket tussen in de behandelingskosten tegen het RIZIV-tarief. Daarnaast is er een kapitaal voorzien bij blijvende invaliditeit of overlijden en zijn opsporing en redding (helikopterredding) verzekerd tot een maximumbedrag. Je kunt ook de optie repatriëring afsluiten.

LET OP

Weeg voor jouw organisatie of groep de prijs van dit lidmaatschap af tegen de eventuele risico's, de kosten, de noodzaak van dergelijke activiteiten in je programma, enzovoort.

Meer info

- www.klimenbergssportfederatie.be
- Natuursporten in Vlaanderen: Loslopend Wild/Natuur en milieu. Zie leeslijst op bladzijde 91.

4.7. VERZEKERING REISBIJSTAND

Reisbijstandsverzekeringen verzekeren ongevallen en medische kosten van personen. Anderzijds kunnen ze voertuigen, bagage, annulering, repatriëring en overlijden omvatten. Ook dekking voor burgerlijke aansprakelijkheid of rechtsbijstand behoort tot de mogelijkheden. Een reisbijstandsverzekering is vooral nuttig als je 'bestaande' verzekeringen je onvoldoende verzekeren voor de hier vermelde typische reisrisico's.

Je kunt een reisverzekering ook à la carte afsluiten. De laatste jaren werden heel wat nieuwigheden in de reisverzekeringen opgenomen, als gevolg van maatschappelijke evoluties (verzekering bij ontvoering of 'bij internationaal erkende daden van terrorisme').

INHOUD

Er zijn formules voor de effectieve duur van een bepaalde reis en jaarformules voor (meerdere) reizen in een heel jaar.

Lichamelijke ongevallen, repatriëring, overlijden en invaliditeit

Deze aspecten zijn ook al verzekerd via je ziekenfonds (EuroCross). Een reisverzekering is

nuttig als de verzekering van EuroCross ontoereikend is, bijvoorbeeld bij hoge medische tarieven in het land van bestemming (voornamelijk bij reizen buiten Europa).

» Zie bijstand via EuroCross op bladzijde 78. (Travelkit Verzekeringen, bijstand van EuroCross)

Burgerlijke aansprakelijkheid

Als je polis burgerlijke aansprakelijkheid niet geldt in je land van bestemming en een tijdelijke uitbreiding onmogelijk is, dan kies je best voor een reisbijstandsverzekering die burgerlijke aansprakelijkheid opneemt.

» Zie ook verzekering burgerlijke aansprakelijkheid op bladzijde xx. (Travelkit Verzekeringen, burgerlijke aansprakelijkheid)

Pech met je voertuig

Informeer eerst bij je eventuele pechverhelper voor België of een uitbreiding naar het buitenland mogelijk is. Zo niet, kies dan voor een reisverzekering die hulpverlening bij pech met je voertuig in het buitenland vergoedt. Doorgaans is dit soort verzekeringen beperkt tot geografisch Europa of tot de landen vermeld op de groene kaart.

Bagage en annulering

Zie verder bij bagage- en annuleringsverzekering. Je kunt deze polissen ook apart afsluiten.

! LET OP

De premies en voorwaarden van de verschillende verzekeraars lopen behoorlijk uiteen. Lees zeker de kleine lettertjes:

- Worden bepaalde ziekten uitgesloten?
 - Worden kosten voor zoekacties bij verdwijning vergoed?
 - Worden bepaalde landen uitgesloten omdat ze bijvoorbeeld in staat van oorlog zijn?
- De lijst van uitgesloten landen kan veranderen volgens de binnenlandse of internationale ontwikkelingen. Op dat vlak volgen de verzekeraars het oordeel van het ministerie van Buitenlandse Zaken.
- Worden gevolgen van opstand, oorlog, oproer, revolutie en stakingen uitgesloten?
 - Worden ongevallen met bromfiets of fiets uitgesloten?
 - Worden sommige (gevaarlijke) sporten uitgesloten?

Meer info

- www.wegwijzer.be (wegwijzer/dossiers/reisverzekeringen)
- www.reismicrobe.be (op reis/paperassen/goed verzekerd op reis)
- het dossier Reisverzekeringen van Wegwijzer (enkel voor leden): volledig overzicht van

Vlaamse aanbieders van reisbijstandsverzekeringen (2007) met de verschillende tijdelijke formules en jaarformules en hun specifieke kenmerken

4.8. ANNULERINGSVERZEKERING

Een annuleringsverzekering betaalt je reisticket terug bij annulering omwille van bijvoorbeeld ziekte, herexamens, intrekking van vakantiedagen door de werkgever, nieuwe job, weigering van het land van bestemming om een visum af te leveren, enzovoort. Hoeveel je precies terugkrijgt is afhankelijk van wanneer je annuleert. Soms neemt het bedrag dat je recupereert af naarmate de dag van de reis nadert. Je sluit de verzekering af bij het boeken van je reis.

INHOUD

Ziekte

Hoewel de laatste jaren meer redenen voor annulering worden aanvaard, blijft de hoofdrede om te annuleren medisch: je wordt ziek op het moment van vertrek. Reeds bestaande ziektes worden vaak uitgesloten. In andere gevallen moet de bestaande ziekte 'gestabiliseerd' zijn of mogen zich de eerste maand of de eerste drie maanden geen verschijnselen voordoen.

Herexamens

Bij herexamens is de voorwaarde altijd dat er bij boeking nog geen weet mag zijn van herexamens en dat deze niet kunnen uitgesteld worden. Een belangrijke vraag hierbij is wanneer de herexamens ten laatste moeten plaatsvinden om terugbetaling te krijgen (bijvoorbeeld vijftien of dertig dagen na de reis).

Terreur

Dekking voor annulering omwille van niet-persoonsgebonden factoren, zoals oorlog, terreur of natuurrampen, is zeldzaam tot onbestaande. Om je daartegen te behoeden, is er één advies. Consulteer het reisadvies van het ministerie van Buitenlandse Zaken op www.diplomatie.be en vermijd gevaarlijke regio's.

» Over reisadvies gaat het op bladzijde 24. (Risicometing vooraf/Reisadvies)

Meer info

- www.reismicrobe.be (op reis/paperassen/goedverzekerd op reis)
- het dossier Reisverzekeringen van Wegwijzer (enkel voor leden): overzicht van annuleringsverzekeringen (2007)

4.9. BAGAGEVERZEKERING

Een bagageverzekering verzekert je persoonlijke bezittingen zoals foto- en videotoeestellen, gsm's, kledij en koffers, enzovoort in geval van verdwijning (bij diefstal), vernieling of beschadiging. Als je vaak met het openbaar vervoer zal reizen is deze polis zeker het overwegen waard. De verzekering van vervoersmaatschappijen is immers vaak beperkt tot een forfaitair bedrag dat de werkelijke waarde van de bezittingen niet dekt.

INHOUD

Je krijgt meestal dekking voor de reële waarde, dus niet voor de nieuwwaarde. Je moet altijd een aankoopbewijs en een aangifteformulier van de politie voorleggen. Meestal is er een vrijstelling of een bepaald bedrag dat je als gedupeerde sowieso zelf moet betalen. Het kan nuttig zijn om de waardevolle voorwerpen die je meeneemt op te laten nemen in het contract.

LET OP

Waardevolle goederen zoals bijvoorbeeld videomateriaal, zijn vaak maar verzekerd in specifieke gevallen, bijvoorbeeld bij diefstal met geweld. Niet-bewaakt kampeermateriaal, goederen die zichtbaar in een auto liggen, diefstal bij nacht in een voertuig en diefstal zonder inbraak zijn vaak uitgesloten. Kortom: bagageverzekeringen focussen meer op bijstand bij verlies of diefstal dan op financiële vergoeding.

Meer info

- www.reismicrobe.be (op reis/paperassen/goed verzekerd op reis)
- het dossier Reisverzekeringen van Wegwijzer (enkel voor leden)

4.9. AUTOVERZEKERING

Je autoverzekering dekt de aansprakelijkheid voor schade die je toebrengt wanneer je een motorvoertuig gebruikt. Het is een wettelijk verplichte verzekering die geldig is in alle landen die vermeld staan op de zogenaamde groene kaart. Deze kaart geldt als verzekeringsbewijs. Ga altijd na of je land van bestemming op de groene kaart is vermeld. Als dat niet geval is, vraag dan bij je autoverzekeraar of een uitbreiding mogelijk is.

INHOUD

De verzekering keert een vergoeding uit aan iedereen die schade lijdt, behalve aan de persoon die verantwoordelijk is voor het ongeval (meestal de bestuurder). Er bestaan opties voor bijvoorbeeld diefstal of inbraak.

Een autoverzekering is niet hetzelfde als een verzekering die je bijstand geeft bij pech onderweg. Wens je bijstand bij pech onderweg in het buitenland, sluit dan een aparte

verzekering voor bijstand aan je voertuig af. Vaak valt hulpverlening bij autopech ook onder een reisbijstandsverzekering.

» Reisbijstandsverzekering: zie bladzijde 83. (Travelkit Verzekeringen, reisbijstandsverzekering)

LET OP

Je Belgisch rijbewijs is geldig in de Europese Unie. Reis je naar een land waar je rijbewijs niet geldig is, vraag dan bij je gemeente een internationaal rijbewijs aan.

Als je een aanhangwagen gebruikt, meld dit dan aan je autoverzekering.

Meer info

- www.diplomatie.be (op reis/reisadvies per land)

Met dank aan Wegwijzer voor de informatie uit het dossier Reisverzekeringen. Wil je het volledige dossier zelf raadplegen, dan moet je lid worden van Wegwijzer. Meer info www.wegwijzer.be.

VI. NUTTIGE ADRESSEN, WEBSITES EN LEESLIJST

NUTTIGE ADRESSEN EN WEBSITES

ALFABETISCH

A

Ambassades en consulaten in het buitenland
www.diplomatie.be (adressen/in het buitenland)

Ambassades van andere landen in België
www.diplomatie.be (adressen/in België)
Antigifcentrum
Hospitaal Centrum van de Basis Koningin Astrid
Bruynstraat 1, 1120 Brussel
T 070 245 245, F 02 264 96 46
www.poisoncentre.be

C

Child Focus
Houba-de Strooperlaan 292, 1020 Brussel
T 116 000 of 02 475 44 99
www.childfocus.be

D

Dringende Sociale Interventie (DSI) - Rode Kruis-Vlaanderen
Motstraat 40, 2800 Mechelen
T 015 44 35 00, F 015 44 33 07
dsi@rodekruis.be, www.rodekruis.be

I

Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen
Kronenburgstraat 43 bus 3, 2000 Antwerpen
T 03 247 64 05, Travelfoon 0900 10 110
www.reisgeneeskunde.be

J

Jeugd Rode Kruis
Motstraat 40, 2800 Mechelen
T 015 44 35 70, F 015 44 33 01
jeugdrodekruis@rodekruis.be, www.jeugdrodekruis.be

JINT vzw

Grétrystraat 26, 1000 Brussel
T 02 209 07 20, F 02 209 07 49
jint@jint.be, www.jint.be, www.kamiel.info (paperassengids voor jongeren met buitenlandse plannen)

K

Kinderrechtswinkels

- Kleine Hertsbergestraat 1, 8000 Brugge, T 050 33 95 84

- Hoogstraat 81, 9000 Gent, T 09 233 65 65 of 070 21 00 71

www.kinderrechtswinkel.be

M

Ministerie van Buitenlandse Zaken - dienst Bijstand aan Belgen in het buitenland

T 02 501 85 37, F 02 513 55 47

www.diplomatie.be

R

Rode Kruis-Vlaanderen

Motstraat 40, 2800 Mechelen

T 015 44 33 22, F 015 44 33 11

info@rodekruis.be, www.rodekruis.be

S

Slachtofferhulp

Info: Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Diksmuidelaan 50, 2600 Berchem

T 03 366 15 40

www.caw.be

Adressen per provincie: wvg.vlaanderen.be (welzijn en justitie/slachtofferhulp/centra)

Steunpunt Jeugd

Arenbergstraat 1D, 1000 Brussel

T 02 551 13 50, F 02 551 13 85

info@steunpuntjeugd.be, www.steunpuntjeugd.be

V

Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD)

Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

T 02 423 03 33, F 02 423 03 34

vad@vad.be, www.vad.be

Vlaamse Kruis

Battelsesteenweg 315, 2800 Mechelen

T 015 27 61 00, F 015 20 87 20

As@hetvlaamsekruis.be, www.hetvlaamsekruis.be

W

Wegwijzer Reisinfo

Beenhouwersstraat 8, 9000 Brugge

T 050 33 75 88, F 050 34 74 67

info@wegwijzer.be, www.wegwijzer.be, www.reismicrobe.be (jongerensite)

HULPDIENTEN

IN BELGIË

Dringende medische hulpverlening/ambulance

T 100

Politie

T 101

Brandweer

T 100

Card Stop

T 070 344 344

Rode Kruis-Vlaanderen (ziekenvervoer) en Dringende Sociale Interventie

T 105

Child Focus

T 116 000

Antigifcentrum

T 070 245 245

DrugLijn

T 078 15 10 20 (elke werkdag van 10 tot 20 uur)

Tele-onthaal

T 106

Kinder- en Jongerentelefoon

T 102 (elke werkdag van 16 tot 22 uur)

Brandwondencentra:

- Antwerpen T 03 217 75 95

- Gent T 09 332 34 90

- Luik T 04 366 72 12

- Leuven T 016 34 87 50

- Loverval T 071 44 80 00

- Neder-over-Heembeek T 02 268 62 00

IN HET BUITENLAND

Europees noodoproepnummer
T 112

Medische alarmnummers per land
www.diplomatie.be (op reis/reisadvies per land)
Child Focus Europa (10 landen)
T 116 000

Voor bellen vanuit het buitenland naar Belgische nummers
00 32 vóór het zonenummer intikken, bijvoorbeeld:

Belgisch Antigifcentrum
T +32 70 245 245

Card Stop
T +32 70 344 344

LEESLIJST

Blikopener. Intercultureel leren voor internationale jongerenprojecten
JINT vzw, 2008
Boekje met theoretische achtergrond en concrete methodieken voor intercultureel leren.
Download: www.jint.be (jeugdwerkpuntbuitenland/publicaties/intercultureel_leren) of aanvragen bij JINT.

Country Guide

Risk and Young Person Protection in the European Union
Léargas, 2006
Fiches per land in Europa met informatie over wettelijke regels relevant voor jongerenprojecten.
Download: www.ec.europa.eu/youth/pdf/doc1236_en.pdf.

Dossier Reisverzekeringen

Wegwijzer Reisinfo, 2007
Tips en lijsten van verzekeringen van verschillende verzekeringsmaatschappijen.
Enkel voor leden Wegwijzer Reisinfo: www.wegwijzer.be.

Eerste hulp voor jeugdleiders

Jeugd Rode Kruis, 2008
Brochure met EHBO-tips en info over preventie.
Te koop (€ 2) bij Rode Kruis: www.jeugdrodekruis.be.

Gezond op reis

Instituut voor Tropische Geneeskunde
Brochure met informatie en tarieven over vaccinaties en reisziekten.
Download: www.reisgeneeskunde.be.

Going International. Opportunities for all

SALTO Youth Inclusion Resource Centre, 2008
Boekje over internationale projecten met maatschappelijk kwetsbare jongeren.
Download: www.salto-youth.net/inclusion of aanvragen bij JINT.

Guidelines for Good Practice

Child Safety and Youth Exchange Programmes
European Commission, Youth, 2007
Handleiding voor veilige groepsuitwisselingen in Youth in Action (ook Nederlandstalige versie beschikbaar, met handige voorbeeldformulieren).
Download: http://ec.europa.eu/youth/focus/doc/protection_and_safety/safety_and_protection_guidelines_good_practice_en.pdf.

Loslopend Wild. Spelregels voor de organisatie van een jeugdkamp

Steunpunt Jeugd, 2009
Zoekboek met regels, rechten en plichten bij het organiseren van een jeugdkamp.
Te koop (€ 15) bij Steunpunt Jeugd: www.steunpuntjeugd.be.

Pinker. Richtingaanwijzer internationaal voor het jeugdwerk

JINT vzw, 2008

Fiches van instellingen, publicaties en vormingen die van belang zijn voor internationale jongerenprojecten.

Download: www.jint.be (jeugdwerkpuntbuitenland/publicaties/wegwijzer) of aanvragen bij JINT.

Reis Wijs!

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Brochure met veiligheidstips voor Belgische reizigers.

Download: www.diplomatie.be (op reis/reis wijs).

Visum, reispas en andere poespas

Jint vzw

Praktische gids bij het regelen van visumformaliteiten.

Download: www.jint.be (jeugdwerkpuntbuitenland/publicaties/aan de slag) of aanvragen bij JINT.

COLOFON

Teksten

Sofie Cloostermans

Katrien Ponsaerts

Met dank aan

Wegwijzer vzw, Rode Kruis, dienst Bijstand ministerie Buitenlandse Zaken, groepsuitwisseling speelpleinwerking Wollebos, Inge Stuer, Kurt Uyttersprot

Inez Adriaensen en Myriam Vanvinckenroye die de eerste versie schreven, en ook de organisaties die daarvoor hun ervaring en kennis ter beschikking stelden (2005)

Verantwoordelijke uitgever

Koen Lambert

Vormgeving en opmaak

Jakob Verstichel

Oplage

800 exemplaren

JINT wil haar steentje bijdragen aan een beter leefmilieu. Daarom werd deze brochure gedrukt op milieuvriendelijk papier, met inkt op plantaardige basis.

© Copyright 2010

De overname van (onderdelen van) dit materiaal is toegelaten voor educatieve, niet-commerciële doeleinden, op voorwaarde van vermelding van de bron.

Visum reispas en andere poespas is een uitgave van JINT vzw, coördinatieorgaan voor internationale jongerenwerking. JINT wordt gerund door het jeugdwerk en de Vlaamse overheid en wil participatie van Vlaamse jongeren en jeugdorganisaties aan internationale activiteiten bevorderen. JINT wordt financieel gesteund door de Vlaamse overheid en de Europese Commissie.

